

Regeringens proposition

2007/08:141

Sveriges antagande av rambeslut om en europeisk
bevisinhämtningsorder

Prop.
2007/08:141

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 17 april 2008

Maud Olofsson

Beatrice Ask
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Inom Europeiska unionen har det utarbetats ett utkast till rambeslut om en europeisk bevisinhämtningsorder för att inhämta föremål, handlingar eller uppgifter som ska användas i straffrättsliga förfaranden. Rambeslutet syftar till att förbättra samarbetet mellan medlemsstaterna när det gäller att inhämta bevis som finns i en annan medlemsstat. I propositionen föreslås att utkastet till rambeslut ska godkännas av riksdagen.

Utgångspunkten i rambeslutet, som bygger på principen om ömsesidigt erkännande, är att det är den medlemsstat som bedriver en brottsutredning som avgör om viss bevisning ska inhämtas även om den finns i en annan medlemsstat. Den stat som behöver bevisningen ska utfärda en bevisinhämtningsorder som skickas till den stat där föremålen, handlingarna eller uppgifterna finns. Den mottagande staten ska sedan erkänna och verkställa ordern i enlighet med rambeslutets regler. Föremålen, handlingarna eller uppgifterna ska hämtas in i enlighet med den verkställande statens nationella regler. Någon prövning av beslutet att bevisningen ska inhämtas får dock inte göras där.

Den tidpunkt då medlemsstaterna ska ha genomfört bestämmelserna i rambeslutet är ännu inte bestämd. I propositionen redovisas en bedömning av vilken lagstiftning som behövs för att genomföra rambeslutet.

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Ärendet och dess beredning	4
3	Internationellt straffrättsligt samarbete om bevisinhämtning	4
3.1	Allmänt om det straffrättsliga samarbetet	4
3.2	Rambeslutet om frysning av egendom och bevismaterial	5
3.3	Utkastet till rambeslut om en europeisk bevisinhämtningsorder	6
4	Rambeslutets innehåll	7
4.1	Syfte, definitioner och behöriga myndigheter	7
4.2	Tillämpningsområde, straffrättsliga förfaranden och krav på dubbel straffbarhet	8
4.3	Vägransgrunder	10
4.4	Förfaranderegler och tidsfrister	11
4.5	Användningsbegränsningar	13
4.6	Uppskov, överklagande och regressrätt för skadestånd	13
4.7	Övriga frågor	14
5	Nuvarande regler	15
5.1	Regler om bevisinhämtning	16
5.2	Vissa straffprocessuella tvångsmedel	17
5.2.1	Beslag	17
5.2.2	Husrannsakan och kroppsvisitation	18
5.3	Internationell rättslig hjälp i brottmål	19
5.4	Frysning av bevismaterial	20
6	Genomförande av rambeslutet	21
6.1	Allmänt om lagstiftningsbehovet	21
6.2	Utfärdande av en bevisinhämtningsorder i Sverige	24
6.3	Erkännande och verkställighet av en utländsk bevisinhämtningsorder i Sverige	27
6.4	Straffrättsliga och andra tillämpliga förfaranden samt behöriga myndigheter	33
6.5	Övriga förfaranderegler	36
7	Antagande av rambeslutet och svenska förklaringar	39
7.1	Antagande av rambeslutet	39
7.2	Svenska förklaringar till rambeslutet	42
8	Ekonomiska konsekvenser	43
Bilaga 1	Utkast till rambeslut om en europeisk bevisinhämtningsorder	45
Bilaga 2	Remissinstanser	81
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 april 2008	82

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner

1. det inom Europeiska unionen upprättade utkastet till rambeslut om en europeisk bevisinhämtningsorder för att inhämta föremål, handlingar eller uppgifter som ska användas i straffrättsliga förfaranden (avsnitt 7.1),

2. att Sverige ska lämna en förklaring enligt artikel 13 punkt 1f (avsnitt 7.2).

Den 14 november 2003 presenterade Europeiska kommissionen ett förslag till rådets rambeslut om en europeisk bevisinhämtningsorder (KOM (2003) 688 slutlig). En faktapromemoria har upprättats över förslaget till rambeslut (2003/04:FPM 73).

Europaparlamentet godkände förslaget till rambeslut den 31 mars 2004 (EUT C 103E, 29.4.2004, s. 452) och lämnade vissa ändringsförslag i sitt yttrande (EUT C 103E, 29.4.2004, s. 659).

Vid ministerrådet för rättsliga och inrikes frågor möte den 1–2 juni 2006 nåddes en principöverenskommelse om innehållet i rambeslutet. Sverige lämnade i samband därmed en parlamentarisk granskningsreservation. Överenskommelsen avser ett utkast till rambeslut som i väsentliga delar skiljer sig från det ursprungliga förslaget. Utkastet till rambeslut och ett utkast till ett formulär är i senaste svenska versioner bifogade som *bilaga 1*. Den av ministerrådet överenskomna texten har varit föremål för slutlig granskning av EU:s språkexperter, de s.k. juristlingvisterna.

Regeringen har under förhandlingsarbetet fortlöpande informerat och samrått med riksdagen. Företrädare för Justitiedepartementet har sammanträtt med Justitieutskottet vid ett flertal tillfällen. Vidare har justitieministern vid sammanträden i EU-nämnden redogjort för förhandlingsarbetet och den svenska positionen.

Avsikten är att rambeslutet ska antas så snart som möjligt. Medlemsstaterna kommer att ha viss tid på sig från det att rambeslutet antas till det att rambeslutet ska vara genomfört i nationell rätt. Sverige kommer därvid att sträva efter en genomförandetid om minst två år.

Inom Justitiedepartementet har departementspromemorian Sveriges antagande av rambeslutet om en europeisk bevisinhämtningsorder (Ds 2008:9) utarbetats. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*. Remissyttrandena och en sammanställning av remissyttrandena finns tillgängliga i Justitiedepartementet (dnr Ju2008/1089/BIRS).

I denna proposition behandlas frågan om riksdagens godkännande av rambeslutet. Vidare görs en bedömning av vilken lagstiftning som genomförandet av rambeslutet kräver. Några lagförslag lämnas dock inte. Regeringen avser att senare återkomma till riksdagen med förslag till lagändringar.

3 Internationellt straffrättsligt samarbete om bevisinhämtning

3.1 Allmänt om det straffrättsliga samarbetet

En viktig anledning till att söka internationell rättslig hjälp är att föremål, handlingar och uppgifter som behövs i ett straffrättsligt förfarande i en stat finns i en annan stat. Svenska åklagare och domstolar har ofta behov av sådan hjälp. Detta blir allt vanligare på grund av att personer, varor,

tjänster och kapital förflyttar sig allt lättare, snabbare och oftare, särskilt inom Europeiska unionen. Samarbetet går traditionellt till så att den ansökande staten begär hjälp med en viss åtgärd i syfte att inhämta något som är avsett att senare användas som bevisning. Den anmodade staten prövar ansökningen och, om den bifalls, vidtar åtgärden i enlighet med sina nationella regler.

Den traditionella formen av internationell rättslig hjälp i brottmål regleras genom konventioner och avtal mellan staterna. Den grundläggande konventionen på området i Europa är 1959 års Europarådskonvention om inbördes rättshjälp i brottmål och dess två tilläggsprotokoll. Genom 2000 års EU-konvention om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål och ett tilläggsprotokoll till konventionen har formerna för det rättsliga samarbetet i brottmål utvidgats och effektiviserats. 2000 års konvention är att se som ett komplement till 1959 års konvention. Konventionerna omfattar bl.a. rättslig hjälp med bevisinhämtning i form av beslag, husrannsakan och förhör. Sverige har tillträtt samtliga dessa överenskomelser utom det andra tilläggsprotokollet till 1959 års Europarådskonvention. Frågan om Sveriges tillträde till protokollet bereds för närvarande inom Justitiedepartementet. Sverige har också tillträtt andra multilaterala konventioner som innehåller bestämmelser om internationell rättslig hjälp och ingått några bilaterala avtal i samma ämne. I svensk rätt är dessa former av samarbete huvudsakligen genomförda genom lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål.

Inom EU pågår ett omfattande arbete med att ersätta den traditionella formen av internationell rättslig hjälp med ett samarbete som bygger på principen om ömsesidigt erkännande av domar och beslut. Ömsesidigt erkännande i dess mest utvecklade form bygger på tanken att medlemsstaterna formellt ska acceptera och kunna verkställa varandras straffrättsliga avgöranden trots de olikheter som finns i deras materiella och processuella regler. Genom att erkänna och verkställa domar och beslut utan någon ytterligare prövning uppnår man ett enklare, snabbare och effektivare förfarande. Syftet med ömsesidigt erkännande är alltså att skapa ett mervärde i förhållande till det traditionella straffrättsliga samarbetet.

Den europeiska arresteringsordern (EGT L 190, 18.7.2002, s. 1) var den första rättsakt om straffrättsligt samarbete som bygger på principen om ömsesidigt erkännande. Den har sedan följts av ett flertal rambeslut som bl.a. behandlar böter, förverkande samt frysning av egendom och bevismaterial.

3.2 Rambeslutet om frysning av egendom och bevismaterial

År 2003 antogs rambeslutet om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom och bevismaterial (EUT L 196, 2.8.2003, s. 45). Rambeslutet tillkom efter ett gemensamt initiativ av Frankrike, Sverige och Belgien och syftar till att snabbt förhindra att egendom som kan bli föremål för förverkande eller som kan utgöra bevismaterial förstörs eller försvinner. Förfarandet efter det att ett frysningsbeslut har verkställts är inte reglerat i rambeslutet utan ska lösas inom ramen för de

Rambeslutet är tillämpligt på två olika situationer, dels för att säkra ett framtida beslut om förverkande, dels för att säkerställa bevismaterial. I det senare fallet ska bevismaterialet frysas i avvaktan på att den verkställande staten har beslutat om det kan överlämnas till den utfärdande staten och att detta beslut har verkställts. Överlämnandet av det bevismaterial som blivit föremål för frysning sker med tillämpning av bestämmelserna om internationell rättslig hjälp i brottmål. Svenska bestämmelser för att genomföra rambeslutet finns i lagen (2005:500) om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningsbeslut.

3.3 Utkastet till rambeslut om en europeisk bevisinhämtningsorder

Kommissionens förslag till rambeslut om en europeisk bevisinhämtningsorder presenterades som det första steget i en trestegsprocess för att inom EU ersätta traditionell rättslig hjälp med bevisinhämtningsåtgärder baserade på principen om ömsesidigt erkännande.

Rambeslutet om en europeisk bevisinhämtningsorder är inriktat på att inhämta föremål, handlingar och uppgifter som erhållits genom processrättsliga åtgärder, och som finns direkt tillgängliga i en annan medlemsstat. Det syftar bl.a. till att tillhandahålla en ny ordning för det fortsatta förfarandet sedan frysning skett och därmed ersätta den traditionella rättsliga hjälpen i dessa situationer. Det innebär att bevismaterial som först har blivit föremål för frysning därefter kan bli föremål för en bevisinhämtningsorder. Rambeslutet omfattar däremot inte förhör med misstänkta, tilltalade, vittnen eller brottsoffer, förutom i ett visst avseende, nämligen vittnesmål från personer som är närvarande när en bevisinhämtningsorder verkställs.

Rambeslutet omfattar inte heller inhämtning av uppgifter i realtid, t.ex. avlyssning av kommunikation, eller bevisning i form av sådana föremål, handlingar eller uppgifter vilka kräver någon form av ytterligare utredning eller analys. Rambeslutets närmare innehåll redovisas i avsnitt 4.

I det andra steget för att införa principen om ömsesidigt erkännande på detta område aviserade kommissionen ett instrument som omfattar beslut om upptagande av de former av bevisning som inte omfattas av rambeslutet om en europeisk bevisinhämtningsorder.

I det tredje steget var det tänkt att de två första instrumenten skulle samlas i ett enda konsoliderat instrument med allmänna bestämmelser för allt samarbete kring bevisinhämtning i straffrättsliga förfaranden. Det kan dock tänkas att kommissionen i stället väljer att vidareutveckla bevisinhämtningsordern i ett sammanhang och därmed direkt i ett sammanhållet instrument.

Ändamålet med rambeslutet är att hjälpa rättsinstanserna i de olika medlemsstaterna att hantera situationer när bevis som behövs vid en förundersökning eller rättegång i en stat finns i en annan stat. Tanken är att föremål, handlingar eller uppgifter som behövs i ett straffrättsligt förfarande och som omfattas av rambeslutets tillämpningsområde ska kunna hämtas in oavsett i vilken medlemsstat de finns. En bevisinhämtningsorder kan även fungera som uppföljning av ett frysningsbeslut.

4.1 Syfte, definitioner och behöriga myndigheter

Artikel 1 anger att en europeisk bevisinhämtningsorder är ett rättsligt beslut som är utfärdat av en behörig myndighet i en medlemsstat i syfte att inhämta föremål, handlingar och uppgifter från en annan medlemsstat för att användas i straffrättsliga och vissa andra förfaranden. Medlemsstaterna ska verkställa en sådan order enligt principen om ömsesidigt erkännande och i enlighet med bestämmelserna i rambeslutet.

I propositionen används emellanåt termen bevis för att beteckna föremål, handlingar och uppgifter, men det bör för tydlighets skull påpekas att det inte nödvändigtvis är fråga om bevis i rättegångsbalkens mening. Rambeslutet utgår inte från att dessa föremål, handlingar och uppgifter ska användas som bevis i svensk processrättslig mening utan endast att de ska användas i ett straffrättsligt förfarande. Det kan innebära att föremålet, handlingen eller uppgiften endast kommer att användas i en brottutredning men inte formellt åberopas som bevis senare i en rättegång eller ett annat domstolsförfarande.

Artikel 2 innehåller vissa definitioner. Bestämmelsen anger bl.a. att begreppet utfärdande stat avser den medlemsstat i vilken en bevisinhämtningsorder har utfärdats. Verkställande stat är den medlemsstat på vars territorium föremålen, handlingarna eller uppgifterna finns eller – när det gäller uppgifter i elektronisk form – uppgifterna är direkt tillgängliga enligt den verkställande statens lagstiftning. Vidare anges att en utfärdande myndighet kan vara en domstol, domare, undersökningsdomare eller allmän åklagare. Även en annan rättslig myndighet kan utfärda en bevisinhämtningsorder. Det förutsätter dock att den myndigheten i det enskilda fallet handlar i egenskap av förundersökningsledare och har behörighet att besluta om bevisinhämtning i gränsöverskridande fall. Verkställande myndighet är den myndighet som med stöd av nationell lagstiftning är behörig att erkänna och verkställa en bevisinhämtningsorder.

Med begreppen husrannsakan eller beslag avses alla straffrättsliga åtgärder enligt vilka en fysisk eller juridisk person är skyldig att tillhandahålla eller medverka till framtagande av föremål, handlingar eller uppgifter. Åtgärden ska kunna verkställas utan personens samtycke eller resultera i en påföljd om skyldigheten inte efterlevs. Definitionen är endast avsedd för det nu aktuella rambeslutet. Det kan konstateras att definitionen skiljer sig något från husrannsakan och beslag enligt svensk processrätt.

Enligt artikel 3 ska varje medlemsstat underrätta rådets generalsekretariat om vilken eller vilka myndigheter som ska vara behöriga enligt rambeslutet när medlemsstaten är utfärdande respektive verkställande stat. Varje medlemsstat får också utse en eller flera centralmyndigheter för att biträda de behöriga myndigheterna.

4.2 Tillämpningsområde, straffrättsliga förfaranden och krav på dubbel straffbarhet

En bevisinhämtningsorder får användas för alla slags föremål, handlingar och uppgifter som kan behöva användas i ett straffrättsligt förfarande. Rambeslutet gäller oavsett vilken typ av brott som det aktuella förfarandet i den utfärdande staten avser.

Tillämpningsområdet för rambeslutet är avgränsat genom att vissa former av bevisinhämtning utesluts. Av artikel 4 punkt 2 framgår att en bevisinhämtningsorder inte får utfärdas för att a) hålla förhör, inhämta vittnesmål eller inleda andra former av utfrågningar av misstänkta, vittnen, sakkunniga eller annan part, b) genomföra kroppsundersökningar eller inhämta kroppsmaterial eller biometriska uppgifter direkt från en persons kropp, inklusive DNA-prover eller fingeravtryck, c) i realtid inhämta information, t.ex. genom avlyssning av kommunikation, hemlig övervakning eller övervakning av bankkonton, d) genomföra analyser av befintliga föremål, handlingar eller uppgifter, och e) inhämta kommunikationsuppgifter som har bevarats av leverantörer av offentligt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster eller allmänna kommunikationsnät (s.k. historiska trafikuppgifter). Om bevisningen redan finns i den verkställande myndighetens besittning får dock en bevisinhämtningsorder utfärdas även om bevisningen har hämtats in genom något av ovan angivna förfaranden (artikel 4 punkt 4).

Tillämpningsområdet för en bevisinhämtningsorder är alltså begränsat till föremål, handlingar och uppgifter som redan finns, antingen hos en fysisk eller juridisk person eller hos den verkställande myndigheten. Bevisning som på något sätt kräver bearbetning i den verkställande staten omfattas däremot inte av ordern.

Som huvudregel måste de föremål, handlingar eller uppgifter som ska hämtas in vara angivna i bevisinhämtningsordern. Den utfärdande staten har dock möjlighet att begära att bevisinhämtningsordern ska omfatta även annat som den verkställande myndigheten upptäcker under verkställigheten, vilket regleras i artikel 4 punkt 5. För att bevisning som upptäcks först under verkställighet ska kunna omfattas måste den verkställande myndigheten, utan ytterligare undersökning, anse att bevisningen är relevant för det aktuella förfarandet. Den utfärdande myndigheten kan även begära att bevisinhämtningsordern ska omfatta vittnesmål från personer som är närvarande vid verkställigheten. En sådan person måste ha direkt anknytning till ärendet. För ett sådant förhör tillämpas den verkställande statens förfaranderegler.

I artikel 4 punkt 3 finns bestämmelser om utbyte av uppgifter från kriminalregister, vilket i Sverige motsvaras av belastningsregistret. Samarbetet i detta avseende ska ske i enlighet med rådets beslut 2005/876/RIF av den 21 november 2005 om utbyte av uppgifter ur

kriminalregistret eller andra tillämpliga rättsakter. De senare avser främst 1959 års Europarådskonvention om inbördes rättshjälp i brottmål. Det kan nämnas att ett rambeslut om utbyte av uppgifter ur kriminalregister, som ska ersätta rådets beslut, har förhandlats fram inom EU. En politisk överenskommelse om rambeslutets innehåll träffades i juni 2007.

I artikel 5 anges för vilka förfaranden en bevisinhämtningsorder får utfärdas. Gemensamt för de olika förfarandena är att de måste avse en gärning som är straffbar enligt den utfärdande statens lag. Straffrättsliga förfaranden som antingen inletts hos eller kommer att tas upp inför rättsliga myndigheter omfattas av rambeslutet. Vidare omfattas förfaranden som inletts hos administrativa eller rättsliga myndigheter och som kan leda till förfaranden inför en brottmålsdomstol. Samtliga dessa förfaranden kan enligt rambeslutet även avse juridiska personer.

När det gäller kravet på dubbel straffbarhet, dvs. att brottet som förfarandet avser ska utgöra ett brott också i den verkställande staten, har regleringen en något annorlunda konstruktion än tidigare rambeslut, t.ex. rambeslutet om den europeiska arresteringsordern. Det framgår av artikel 14 att krav på dubbel straffbarhet endast får ställas upp när det vid verkställighet av en bevisinhämtningsorder är nödvändigt att genomföra husrannsakan eller beslag. Dubbel straffbarhet får dock inte under några omständigheter krävas för vissa särskilt angivna brott, upptagna i den s.k. listan (artikel 14 punkt 2), under förutsättning att brottet i den utfärdande staten dessutom har ett straffmaximum om minst tre år. Utformningen av listan har motsvarigheter bl.a. i rambesluten om en europeisk arresteringsorder och om frysningsbeslut. Möjligheten att ställa krav på dubbel straffbarhet är alltså begränsad till de fall då det är nödvändigt att genomföra husrannsakan eller beslag och det är fråga om brott som inte omfattas av listan eller som omfattas av listan men har ett straffmaximum som understiger tre års fängelse.

För att Tyskland skulle acceptera rambeslutet krävde de ett undantag från bestämmelsen om dubbel straffbarhet. Tyskland får, enligt undantaget i artikel 23 punkt 4, kräva att sex av brotten i listan (terrorism, IT-brottslighet, rasism och främlingsfientlighet, sabotage, beskyddarverksamhet, utpressning och svindleri) definieras enligt särskilda kriterier. Innebörden är att Tyskland, i egenskap av verkställande stat, får tillämpa ett krav på dubbel straffbarhet i fråga om dessa brott, dvs. kräva att den gärning som ligger till grund för en europeisk bevisinhämtningsorder är straffbar även i Tyskland. I anslutning till att rambeslutet antas kommer Tyskland i ett uttalande att förklara att de särskilt angivna brotten ges en mer avgränsad definition. I vissa fall definieras brotten med hänvisning till internationella rättsakter. Om den utfärdande staten förklarar att det brott som bevisinhämtningsordern avser uppfyller de särskilt angivna kriterier som framgår av den tyska förklaringen till rambeslutet får Tyskland inte göra någon egen prövning av om så är fallet. För att följa upp denna särlösning ska Tyskland enligt artikel 24 punkt 2 i början av varje kalenderår informera rådet och kommissionen om antalet fall där tyska myndigheter har vägrat erkänna eller verkställa en bevisinhämtningsorder med anledning av den särskilda förklaringen.

Artikel 13 reglerar de grunder som en medlemsstat får åberopa för att vägra erkänna eller verkställa en bevisinhämtningsorder. Principen om *ne bis in idem*, dvs. att ingen får dömas två gånger för samma sak, är en vägransgrund. Vidare får erkännande eller verkställighet vägras, under vissa förutsättningar, om ett krav på dubbel straffbarhet inte är uppfyllt (se avsnitt 4.2). Att det inte är möjligt att verkställa beslutet genom de tvångsåtgärder som den verkställande staten har till sitt förfogande utgör också skäl för vägran. Detsamma gäller när immunitet eller privilegier i den verkställande staten hindrar att ordern verkställs.

Om det brott som bevisinhämtningsordern avser har begåtts helt eller till en större eller väsentlig del inom den verkställande statens territorium, eller på en plats som är likvärdig med dess territorium, får erkännande eller verkställighet vägras. Bedömningen om var brottet har begåtts ska ske enligt den verkställande statens lag. Vid tillämpningen av denna vägransgrund har Eurojust en roll att fylla. Den myndighet som överväger att tillämpa vägransgrunden ska samråda med Eurojust.

Verkställighet får även vägras om det aktuella brottet begåtts utanför den utfärdande statens territorium och det enligt den verkställande statens lag inte hade varit möjligt att lagföra för brottet under motsvarande omständigheter. För prövning i dessa fall anger punkt 3 vissa omständigheter som ska beaktas. En medlemsstat som avser att använda denna vägransgrund ska avge en förklaring om detta när rambeslutet antas (artikel 23 punkt 3).

Erkännande eller verkställighet får utöver detta vägras om verkställigheten i det enskilda fallet skulle skada väsentliga nationella säkerhetsintressen, äventyra en informationskälla eller innebära användning av sekretessbelagda uppgifter om särskild underrättelseverksamhet.

Medlemsstaterna har också möjlighet att låta vissa formella krav, vilka närmare redovisas i avsnitt 4.4, utgöra vägransgrunder. Att en bevisinhämtningsorder inte har utfärdats av en domstol, domare, undersökningsdomare eller allmän åklagare, och inte heller har godkänts av en sådan instans eller befattningshavare, kan således hindra erkännande eller verkställighet. Erkännande eller verkställighet får också vägras om formuläret för bevisinhämtningsordern är ofullständigt eller uppenbart felaktigt. Den utfärdande myndigheten ska dessförinnan ges möjlighet att komplettera eller korrigera formuläret inom en rimlig tidsfrist som bestäms av den verkställande myndigheten.

Artikel 13 är inte helt uttömmande i fråga om vilka möjligheter en verkställande stat har att avstå från att verkställa en bevisinhämtningsorder. Det framgår av artikel 1 punkt 3 att rambeslutet inte påverkar skyldigheten att iakttä de grundläggande rättigheterna och rättsprinciperna i artikel 6 i Fördraget om Europeiska unionen. Vidare framgår av skäl 28 att rambeslutet inte hindrar medlemsstaterna från att tillämpa sina konstitutionella bestämmelser om prövning i laga ordning samt om förenings-, tryck- och yttrandefrihet i andra medier. Rambeslutet ska inte heller, enligt skäl 29, påverka medlemsstaternas ansvar för att upprätthålla lag och ordning och att skydda den inre säkerheten enligt artikel 33 i Fördraget om Europeiska unionen. Skäl 27 anger en rätt att vägra verkställa en bevisinhämtningsorder om det finns skäl att tro att den har ut-

färdats för att lagföra eller straffa en person på grund av dennes kön, ras eller etniska ursprung, religion, sexuella läggning, nationalitet, språk eller politiska uppfattning eller om personens ställning kan skadas av något av dessa skäl.

Tillämpningen av vägransgrunderna ska vara föremål för en särskild uppföljning, se avsnitt 4.7.

4.4 Förfaranderegler och tidsfrister

Rambeslutet anger i artikel 7 vissa villkor för utfärdande av en bevisinhämtningsorder. Inhämtande av föremålen, handlingarna eller uppgifterna ska vara nödvändigt för att uppnå syftet med det aktuella förfarandet och stå i proportion till detta syfte. En ytterligare förutsättning är att föremålen, handlingarna eller uppgifterna i jämförbara fall hade kunnat erhållas enligt den utfärdande statens lag om de hade funnits i den staten. Det saknar betydelse att andra processuella åtgärder i så fall skulle ha tillämpats. Den utfärdande myndigheten ska i varje enskilt fall pröva om villkoren är uppfyllda. Varje medlemsstat ska vidta de åtgärder som behövs för att dessa regler ska iakttas.

En bevisinhämtningsorder får, enligt artikel 8, översändas till den medlemsstat där den utfärdande myndigheten har rimliga skäl att anta att de efterfrågade föremålen, handlingarna eller uppgifterna finns. Bevisinhämtningsorderns innehåll och form regleras i artikel 6. Den utfärdande myndigheten ska fylla i det formulär som finns i bilagan till rambeslutet och underteckna det. Ordern ska utfärdas på, eller översättas till, ett av den verkställande statens officiella språk eller till ett språk som den staten har förklarat sig godta. Om ordern är en komplettering till en tidigare bevisinhämtningsorder eller en uppföljning till ett tidigare beslut om frysning av bevismaterial ska detta anges i beslutet. Det senare framgår av artikel 9.

Såsom redovisats i avsnitt 4.1 är utgångspunkten att den utfärdande myndigheten ska vara en domstol, domare, undersökningsdomare eller allmän åklagare, men att även en annan myndighet som fungerar som förundersökningsledare i det enskilda fallet kan ges rätt att utfärda en bevisinhämtningsorder. Det senare var kontroversiellt under förhandlingarna om rambeslutet. Det infördes därför, i artikel 11, en rätt för medlemsstaterna att som verkställande stat kräva att en bevisinhämtningsorder som beslutas av en annan myndighet ska vara godkänd av en domstol, domare, undersökningsdomare eller allmän åklagare i den utfärdande staten. En förutsättning för att den verkställande staten ska få ställa upp ett sådant krav är att en domstol, domare, undersökningsdomare eller allmän åklagare ska besluta eller övervaka den verkställighetsåtgärd som är aktuell om åtgärden hade vidtagits i ett liknande nationellt ärende i den verkställande staten. Uppfylls inte kravet på godkännande kan verkställighet av ordern vägras, vilket har redovisats i avsnitt 4.3. Det kan också påverka möjligheterna att tillämpa tvångsmedel i den verkställande staten, se nedan. En medlemsstat som vill utnyttja denna möjlighet ska anmäla det till rådets generalsekretariat i en förklaring som görs i anslutning till rambeslutets antagande eller vid ett senare tillfälle.

Enligt artikel 11 ska den verkställande staten erkänna bevisinhämtningsordern och utan dröjsmål vidta nödvändiga åtgärder för att verkställa den, förutsatt att det inte finns skäl att tillämpa en vägransgrund eller att skjuta upp verkställigheten. Ordern ska verkställas på samma sätt som om en myndighet i den verkställande staten skulle ha inhämtat de efterfrågade föremålen, handlingarna eller uppgifterna. Det ankommer på den verkställande staten att välja de åtgärder enligt nationell rätt som säkerställer inhämtandet och att besluta om nödvändiga tvångsmedel. Alla åtgärder, inklusive tvångsåtgärder, ska vidtas enligt den verkställande statens förfaranderegler.

Om den utfärdande myndigheten inte är en domstol, domare, undersökningsdomare eller allmän åklagare, och bevisinhämtningsordern inte heller har godkänts av en sådan, får den verkställande myndigheten i ett enskilt fall besluta att husrannsakan eller beslag inte får användas för att verkställa ordern. Beslutet ska föregås av samråd med den utfärdande myndigheten.

Det är upp till den verkställande staten att avgöra vilken myndighet som ska vara verkställande myndighet. Rambeslutet innehåller dock bestämmelser som reglerar frågan för vissa beslut. Beslut att vägra erkänna eller verkställa en bevisinhämtningsorder ska, enligt artikel 13, fattas av en domstol, domare, utredningsdomare eller allmän åklagare i den verkställande staten. Har bevisinhämtningsordern utfärdats av en annan behörig myndighet i den utfärdande staten, och har den inte godkänts av domstol, domare, utredningsdomare eller allmän åklagare i den staten, får även en annan rättslig myndighet i den verkställande staten fatta beslut om att vägra erkänna eller verkställa ordern. Att så får ske måste dock vara föreskrivet i den verkställande statens lag. Motsvarande gäller för beslut om att skjuta upp erkännandet eller verkställigheten enligt artikel 16, se avsnitt 4.6. För vissa vägransgrunder gäller en samrådsskyldighet innan beslutet om att vägra erkännande eller verkställighet fattas.

När det gäller verkställigheten föreskriver artikel 12 att den verkställande staten ska följa de särskilda formaliteter och förfaranden som den utfärdande myndigheten har angett, såvida dessa inte strider mot grundläggande principer i den verkställande staten. Denna skyldighet för den verkställande staten medför dock inte i sig någon skyldighet att vidta tvångsåtgärder. Av skäl 14 framgår att bestämmelsen är avsedd att bidra till att inhämtade föremål, handlingar och uppgifter ska kunna godtas som bevis i den utfärdande staten. En begäran kan t.ex. bestå i att dokument ska förses med officiella stämplat, att företrädare för den utfärdande staten får närvara vid verkställigheten eller att tider och datum för verkställigheten ska registreras för att skapa en beviskedja.

Erkännande, verkställighet och översändande av de efterfrågade föremålen, handlingarna eller uppgifterna ska ske inom olika tidsfrister. Enligt artikel 15 ska ett beslut att vägra erkänna eller verkställa en bevisinhämtningsorder fattas så snart som möjligt och senast 30 dagar efter det att den behöriga verkställande myndigheten tog emot ordern. De efterfrågade föremålen, handlingarna eller uppgifterna ska tas om hand utan dröjsmål och senast 60 dagar från mottagandet av bevisinhämtningsordern. Undantag gäller om det finns grund för att skjuta upp verkställigheten (se avsnitt 4.6) eller om den verkställande myndigheten redan har

de efterfrågade föremålen, handlingarna eller uppgifterna i sin besittning. Är dessa tidsfrister inte möjliga att hålla i ett enskilt fall ska den behöriga verkställande myndigheten utan dröjsmål underrätta den utfärdande myndigheten. I samband med detta ska skälen för förseningen och uppgift om hur lång tid som behövs för att verkställa ordern anges.

De inhämtade föremålen, handlingarna eller uppgifterna ska utan onödigt dröjsmål översändas till den utfärdande staten. Det gäller av naturliga skäl inte om det finns grund för uppskjutande eller om ett överklagande prövas. I samband med översändandet ska det framgå om föremålen, handlingarna eller uppgifterna ska återlämnas till den verkställande staten när de inte längre behövs i den utfärdande staten.

Artikel 17 föreskriver att den verkställande myndigheten ska informera den utfärdande myndigheten om olika beslut och omständigheter i samband med erkännande och verkställighet av en bevisinhämtningsorder. Till exempel är den verkställande myndigheten skyldig att omedelbart underrätta den utfärdande myndigheten om det under verkställigheten bedöms lämpligt att vidta ytterligare utredningsåtgärder.

4.5 Användningsbegränsningar

Hur den utfärdande staten hanterar personuppgifter som inhämtats genom en bevisinhämtningsorder regleras av den statens nationella lagstiftning. I rambeslutet finns dock regler om användningsbegränsningar beträffande sådana uppgifter som härrör från den verkställande staten. Artikel 10 föreskriver att den utfärdande staten endast får använda personuppgifterna för förfaranden i vilka en bevisinhämtningsorder får utfärdas och för andra rättsliga eller administrativa förfaranden som har direkt anknytning till sådana förfaranden. Dessutom får personuppgifterna användas för att förebygga ett omedelbart och allvarligt hot mot den allmänna säkerheten. För alla andra syften än de nu angivna får de inhämtade personuppgifterna användas endast efter samtycke från den verkställande staten eller från den person som uppgifterna gäller. I enlighet med punkten 3 i artikeln gäller dock ett undantag för personuppgifter som har sitt ursprung i den utfärdande medlemsstaten. För sådana uppgifter ska alltså inte de begränsande villkoren gälla.

Under vissa förutsättningar får den verkställande staten i enskilda fall begära information om hur uppgifterna har använts. Vid antagande av rambeslutet kommer rådet i ett uttalande förklara att artikel 10 återger de gällande bestämmelserna i artikel 23 i EU:s konvention av den 29 maj 2000 om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål. Samtidigt kommer det konstateras att artikel 10 kan komma att ersättas av ett särskilt rambeslut om skydd för personuppgifter.

4.6 Uppskov, överklagande och regressrätt för skadestånd

I artikel 16 finns bestämmelser om att den verkställande staten under vissa förutsättningar får skjuta upp erkännande respektive verkställighet av en bevisinhämtningsorder. Erkännandet får skjutas upp om ordern är ofullständig eller uppenbart felaktigt ifylld. Detta gäller till dess ordern

har fyllts i eller korrigerats. Ett uppskjutande får också ske för att uppfylla den verkställande statens krav på att en order ska godkännas av en domstol, domare, undersökningsdomare eller allmän åklagare i den utfärdande staten.

Verkställigheten får också skjutas upp om den riskerar att äventyra en pågående brottsutredning eller lagföring i den verkställande staten. Det får ske under så lång tid som den verkställande myndigheten bedömer skäligt. Även när de efterfrågade föremålen, handlingarna eller uppgifterna används inom ramen för rättsliga förfaranden av annat slag får verkställigheten skjutas upp till dess de inte längre behövs för det ändamålet.

I artikel 18 anges att medlemsstaterna ska införa de bestämmelser som är nödvändiga för att säkerställa att alla parter, inklusive tredje man i god tro, har tillgång till rättsmedel mot beslut om erkännande och verkställighet av en bevisinhämtningsorder. Medlemsstaterna får begränsa möjligheterna till rättsmedel till de fall då bevisinhämtningsordern verkställs genom tvångsåtgärder. Talan ska väckas vid en domstol i den verkställande staten i enlighet med lagen i den staten. De sakliga skälen för att utfärda själva bevisinhämtningsordern får dock endast bestridas genom en talan inför en domstol i den utfärdande staten. Det innebär att domstolen i den verkställande staten inte får pröva grunderna för utfärdande av en bevisinhämtningsorder. Tidsfristerna för att väcka talan ska vara sådana att de garanterar berörda parter ett effektivt rättsmedel. Om talan väcks i den verkställande staten ska den rättsliga myndigheten i den utfärdande staten underrättas och ges möjlighet att framföra synpunkter. Den verkställande staten får skjuta upp översändandet av föremålen, handlingarna eller uppgifterna i avvaktan på prövningen av beslutet.

Den utfärdande staten ska enligt artikel 19 ersätta de skadestånd som den verkställande staten har betalt till skadelidande till följd av bevisinhämtningsordern. Detta ska dock inte gälla om skadan, eller någon del av den, beror på den verkställande statens agerande. Bestämmelsen påverkar inte medlemsstaternas nationella regler om fysiska eller juridiska personers anspråk på skadestånd.

4.7 Övriga frågor

En ordning för övervakning av rambeslutets effektivitet föreskrivs i artikel 20. Om en medlemsstat vid upprepade tillfällen har haft problem med en annan medlemsstat vid verkställighet av europeiska bevisinhämtningsorder, och problemen inte har kunnat lösas genom samråd, ska rådet underrättas. Syftet är att rådet ska få ett underlag för sin utvärdering av medlemsstaternas genomförande av rambeslutet. Rådet ska enligt bestämmelsen se över rambeslutet, särskilt när det gäller den praktiska tillämpningen i medlemsstaterna.

Enligt artikel 24 punkt 1 ska varje medlemsstat före den 1 maj varje år informera rådet och kommissionen om alla eventuella svårigheter som vägransgrunderna i artikel 13 punkt 1 har givit upphov till under föregående kalenderår.

Härtill ska kommissionen, enligt artikel 24 punkt 3, senast fem år efter det att rambeslutet har trätt i kraft upprätta en rapport avseende tillämp-

ningen av vissa bestämmelser i rambeslutet. De bestämmelser som omfattas är bl.a. de som avser vägransgrunder, särskilt gällande territorialitet och det särskilda undantaget för Tyskland beträffande kravet på dubbel straffbarhet. Kommissionen får även lämna förslag till ändringar. Rådet ska på grundval av kommissionens rapport överväga om de aktuella bestämmelserna ska upphävas eller ändras.

Enligt artikel 21 ska rambeslutet tillämpas parallellt med befintliga rättsakter som gäller ansökningar om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål. Den utfärdande myndigheten är skyldig att använda rambeslutet om alla föremål, handlingar eller uppgifter som efterfrågas faller inom rambeslutets tillämpningsområde. Undantag från denna skyldighet görs beträffande bevis som omfattas av rambeslutet men som endast utgör en del av en vidare ansökan om rättslig hjälp. Den utfärdande myndigheten är i så fall oförhindrad att ansöka om rättslig hjälp även avseende den bevisning för vilken bevisinhämtningsordern hade kunnat användas. Härutöver får en medlemsstat begära rättslig hjälp, i stället för att tillämpa rambeslutet, om den anser att det skulle underlätta samarbetet med den verkställande staten i det enskilda fallet.

Även sedan rambeslutet har trätt i kraft får medlemsstaterna ingå bilaterala eller multilaterala avtal eller överenskommelser om bevisinhämtning i straffrättsliga förfaranden. Sådana avtal eller överenskommelser får ingås under förutsättning att de gör det möjligt att fördjupa eller bredda målsättningen med rambeslutet och att de bidrar till att ytterligare förenkla och underlätta de förfaranden som omfattas av rambeslutet.

Avsikten är att denna ordning med parallella samarbetsformer avseende bevisinhämtning – ömsesidigt erkännande respektive traditionell rättslig hjälp – på sikt ska upphöra inom EU, vilket framgår av skäl 25. När även de former av bevisinhämtning som inte omfattas av detta rambeslut blir föremål för en rättsakt som bygger på principen om ömsesidigt erkännande, är denna samarbetsform tänkt att inom EU helt ersätta befintliga förfaranden om internationell rättslig hjälp i brottmål.

Artikel 23 kommer att ange den tidpunkt då medlemsstaterna ska ha vidtagit de åtgärder som är nödvändiga för att genomföra rambeslutet. Ansökningar om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål som mottas före denna tidpunkt kommer, enligt artikel 22, även fortsättningsvis att regleras av befintliga instrument om internationell rättslig hjälp i brottmål.

Artikel 25 anger att rambeslutet träder i kraft 20 dagar efter det att rambeslutet har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning.

5 Nuvarande regler

Det finns flera lagar som innehåller bestämmelser om internationellt rättsligt samarbete. Av särskilt intresse i detta sammanhang är bestämmelserna om internationell rättslig hjälp i brottmål och reglerna om erkännande och verkställighet inom EU av frysningsbeslut. De förstnämnda bestämmelserna bygger på den traditionella formen av rättslig hjälp, medan reglerna om frysning utgår från principen om ömsesidigt erkännande.

Nuvarande svenska regler om rättslig hjälp avser olika åtgärder som svenska åklagare och domstolar kan bistå andra stater med eller begära från andra stater, men de innehåller inte bestämmelser om bevisinhämtning som sådan. I stället måste de regler som finns om bevisinhämtning i ett svenskt förfarande beaktas. Svensk rättslig hjälp bygger på den straffprocessuella reglering som gäller för rent inhemska förfaranden, dvs. främst på rättegångsbalkens regler. Detta gäller även för möjligheterna att använda straffprocessuella tvångsmedel.

Som en bakgrund till analysen av genomförandet av rambeslutet i avsnitt 6 lämnas i detta kapitel en kort redogörelse för svenska regler om inhämtande av bevis och om vissa tvångsmedel.

5.1 Regler om bevisinhämtning

I svensk rätt regleras frågor om bevisning i 35–41 kap. rättegångsbalken. Dessa regler tar huvudsakligen sikte på bevisningens hantering i domstol. Rambeslutet tar däremot sikte på själva inhämtandet av sådant som sedermera ska användas som bevisning i en straffrättslig process. Det som främst är av intresse i detta sammanhang är därför de åtgärder som de brottsbekämpande myndigheterna kan vidta vid utredningen av brott. Dessa åtgärder regleras företrädesvis i 23 kap. rättegångsbalken (om förundersökning).

I enlighet med 23 kap. rättegångsbalken bedrivs svenska utredningar av brott, som hör under allmänt åtal, som huvudregel genom en förundersökning. Syftet med förundersökningen är enligt 23 kap. 2 § rättegångsbalken att utreda vem som skäligen kan misstänkas för brottet och om tillräckliga skäl föreligger för åtal samt att bereda målet så att bevisningen kan förebringas i ett sammanhang vid huvudförhandlingen. En närmare reglering av förundersökningen finns i förundersökningskungörelsen (1947:948).

Förundersökningen ska enligt 23 kap. 3 § rättegångsbalken ledas av åklagare eller polismyndighet. Med stöd av särskild lagstiftning får även Tullverket och Kustbevakningen leda och genomföra förundersökningar beträffande vissa brott, bl.a. smugglingsbrott. I enlighet med åklagarmyndighetens egna föreskrifter om ledning av förundersökning ska åklagare överta ledningen av förundersökningen om det kan bli aktuellt att begära eller lämna internationell rättslig hjälp i brottmål (7 § ÅFS 2005:9).

Under förundersökningen kan olika åtgärder vidtas för att inhämta sådant som senare kan komma att användas som bevis. Det kan t.ex. bestå i att hålla förhör med den som kan antas kunna lämna upplysningar av betydelse för utredningen (23 kap. 6 § rättegångsbalken) och genom att yttrande från en sakkunnig inhämtas (23 kap. 14 § rättegångsbalken). Enligt lagen (2005:225) om rättsintyg i anledning av brott kan polis eller åklagare inhämta skriftliga medicinska utlåtanden av läkare i syfte att användas i en brottsutredning eller som bevis i en rättegång.

Föremål och handlingar som kan få betydelse som bevisning kan också hämtas in med hjälp av olika tvångsåtgärder. Det kan ske genom straffprocessuella tvångsmedel som beslag, husrannsakan och kroppsvisitation, vilka behandlas närmare i avsnitt 5.2. För det fall ett skriftligt bevis

eller ett föremål har identifierats finns en möjlighet för åklagaren att hos rätten begära ett föreläggande, enligt 23 kap. 14 § eller 38 kap. 4 § rättegångsbalken, om att det skriftliga beviset ska företas eller föremålet tillhandahållas för besiktning. Åklagaren kan vidare begära att rätten med stöd av 38 kap. 8 § rättegångsbalken förordnar att en allmän handling, som kan antas ha betydelse som bevis, ska tillhandahållas vid förundersökningen. För förelägganden av detta slag gäller dock vissa undantag.

5.2 Vissa straffprocessuella tvångsmedel

Rättegångsbalken behandlar flera olika typer av straffprocessuella tvångsåtgärder. Av särskilt intresse för nu aktuellt rambeslut är reglerna om beslag i 27 kap. rättegångsbalken och bestämmelserna i 28 kap. rättegångsbalken om husrannsakan och kroppsvisitation. Andra tvångsmedel som kan användas för bevisinhämtning är uteslutna från rambeslutets tillämpningsområde, se avsnitt 4.2, och redovisas därför inte här.

De aktuella åtgärderna kan också vidtas i form av rättslig hjälp till en annan stat. Förutsättningarna och förfarandet i dessa fall bygger till största delen på rättegångsbalkens regler, men det finns vissa skillnader. Detta redovisas närmare i avsnitt 5.3.

För samtliga tvångsåtgärder gäller en proportionalitetsprincip. Därmed gäller att åtgärden endast får vidtas om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär.

5.2.1 Beslag

Bestämmelser om beslag finns i 27 kap. 1–14 och 17 §§ rättegångsbalken. De grundläggande förutsättningarna för beslag regleras i 27 kap. 1 §. För att ett föremål ska kunna tas i beslag krävs att det skäligen kan antas ha betydelse för utredning om brott, vara avhänt någon genom brott eller vara förverkat på grund av brott. Beslag syftar således bl.a. till att säkra bevisning. För att beslag som avses i 27 kap. ska få ske måste föremålet vara tillgängligt för en sådan åtgärd, dvs. beslutet om beslag ska omedelbart kunna verkställas. Beslag kan användas oberoende av brottets beskaffenhet och förutsätter inte att en viss person kan misstänkas för brottet. Föremålet kan också ägas eller innehas av någon annan än den misstänkte.

Enligt 27 kap. 2–3 §§ gäller särskilda regler för beslag av vissa skriftliga handlingar och försändelser. Beslag får inte läggas på en skriftlig handling vars innehåll kan antas vara sådant att en befattningshavare eller någon annan som avses i 36 kap. 5 § rättegångsbalken inte får höras som vittne om det. För att hinder mot beslag ska föreligga krävs dock att handlingen innehas av den personen eller av den till vars förmån tystnadsplikten gäller. Vidare får ett skriftligt meddelande mellan den misstänkte och någon honom närstående, som avses i 36 kap. 3 § samma balk, eller mellan sådana närstående inbördes, inte tas i beslag hos den misstänkte eller den närstående. Det sistnämnda gäller dock inte när det är fråga om brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år. Brev, telegram eller annan försändelse som finns hos ett

post- eller telebefordringsföretag får tas i beslag endast om det för brottet är föreskrivet fängelse i ett år eller däröver och försändelsen hade kunnat tas i beslag hos mottagaren. I 27 kap. 12 § anges vissa begränsningar i fråga om vem som får hantera sådana handlingar när de har tagits i beslag.

I 27 kap. 4 § finns bestämmelser om vem som får ta föremål i beslag. Ett beslag avser ofta ett föremål som påträffas i samband med en annan tvångsåtgärd, t.ex. en husrannsakan. Huvudregeln är att den som har laglig rätt att verkställa en sådan tvångsåtgärd får ta föremål i beslag. Undersökningsledaren eller åklagaren får besluta att ett föremål som påträffas i annat fall än vid verkställighet av en tvångsåtgärd ska tas i beslag. Om det föreligger fara i dröjsmål får en polisman även utan ett sådant beslut i vissa fall ta ett påträffat föremål i beslag. Ett sådant beslag ska skyndsamt anmälas till undersökningsledaren eller åklagaren, som ska pröva om beslaget ska bestå. Enligt 27 kap. 5 § kan rätten i vissa fall besluta om beslag. Har ett beslag verkställts utan rättens förordnande, får enligt 27 kap. 6 § den som har drabbats av beslaget, utan inskränkning i tiden, begära rättens prövning av beslaget. Rättens beslut om beslag får verkställas omedelbart, men beslutet kan överklagas särskilt till hovrätten.

Föreskrifter om hävande av beslag och om omprövning av beslagsfrågan när målet avgörs finns i 27 kap. 8 §. Enligt 27 kap. 9 § kan rätten besluta att en försändelse som kommer in till ett befordringsföretag (t.ex. posten eller ett tele-, järnvägs- eller bussföretag) ska hållas kvar till dess frågan om beslag av försändelsen har hunnit prövas. En förutsättning är att det rör sig om en försändelse som kan beslagtas enligt 27 kap. 1–3 §§. I 27 kap. 10 § anges hur beslagtagna föremål ska tas om hand. Bland annat föreskrivs att sådana föremål ska tas i förvar av den som har verkställt beslaget. Om det kan ske utan fara och är lämpligt får dock ett beslagtaget föremål lämnas kvar hos innehavaren. I sådant fall ska föremålet normalt förseglas eller märkas som beslagtaget. I 27 kap. 11 § anges att det i vissa fall ska lämnas en underrättelse till den från vilken beslag har skett. Enligt 27 kap. 11 a § ska en underrättelse även lämnas om åklagaren överväger att, enligt 27 kap. 4 a §, besluta om utlämnande av föremålet till någon som bedöms ha bättre rätt till detta.

Bestämmelser om beslag finns även i andra författningar, t.ex. narkotikastrafflagen (1968:64). De flesta sådana bestämmelser innebär endast smärre avvikelser från rättegångsbalkens regelsystem, t.ex. i fråga om vem som får ta egendom i beslag. I övrigt gäller rättegångsbalkens regler. På det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området finns dock en särreglering som bl.a. möjliggör beslag av egendom som inte är tillgänglig.

5.2.2 Husrannsakan och kroppsvisitation

Ett huvudsyfte med bestämmelserna i 28 kap. rättegångsbalken om husrannsakan och kroppsvisitation är att möjliggöra att föremål ska kunna tas i beslag. Husrannsakan får ske i hus, rum eller slutna förvaringsställen för att eftersöka föremål som får tas i beslag. Husrannsakan får även ske för att utreda omständigheter som kan ha betydelse för utredning om brottet.

Förutsättningarna för husrannsakan anges i 28 kap. 1–3 a §§. Enligt 28 kap. 1 § krävs att det finns anledning att misstänka att ett brott har begåtts för vilket fängelse ingår i straffskalan. Husrannsakan hos någon annan än den som skäligen kan misstänkas för brottet får ske endast om brottet har förövats hos denne, den misstänkte har gripits där eller det finns synnerlig anledning att anta att det genom husrannsakan ska anträffas föremål som får tas i beslag. Husrannsakan får enligt 28 kap. 2 § även ske hos en person som eftersöks för att han eller hon ska underkastas bl.a. kroppsvisitation. I lokaler som är tillgängliga för allmänheten är, enligt 28 kap. 3 §, möjligheterna till husrannsakan i viss mån större än som nu har sagts. Särskilda regler finns också för husrannsakan i lokaler som brukar användas gemensamt av personer som kan antas ägna sig åt brottslig verksamhet. De reglerna kan tillämpas om det finns misstanke om brott och det är föreskrivet fängelse i ett år eller mer för brottet.

Enligt 28 kap. 4 § rättegångsbalken kan undersökningsledare, åklagare eller rätten besluta om en husrannsakan. En polisman kan dock utföra en husrannsakan utan ett sådant beslut, om det är fara i dröjsmål. Om en husrannsakan kommer att bli omfattande eller medföra synnerlig olägenhet bör rätten fatta beslutet i frågan. I 28 kap. 6–9 §§ finns bestämmelser om verkställighet av husrannsakan.

I 28 kap. 11 och 13 §§ finns bestämmelser om kroppsvisitation. Kroppsvisitation innebär en undersökning av kläder och annat som någon bär på sig eller av väskor, paket och andra föremål som personen har med sig. Undersökningen görs i syfte att söka efter föremål som kan tas i beslag. Detta tvångsmedel får endast användas mot den som skäligen kan misstänkas för brott på vilket fängelse kan följa. Kroppsvisitation får dock i vissa fall ske även mot någon annan än den misstänkte. Undersökningsledare, åklagare och rätten samt, vid fara i dröjsmål, en polisman får besluta om kroppsvisitation.

5.3 Internationell rättslig hjälp i brottmål

Lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål innehåller bestämmelser om rättslig hjälp som svenska åklagare och domstolar kan lämna på utländsk begäran eller begära utomlands. En grundtanke är att alla åtgärder som kan vidtas i en svensk förundersökning eller rättegång också ska kunna vidtas för att bistå utländska myndigheter. Åtgärderna ska då lämnas under i huvudsak samma förutsättningar som vid en svensk förundersökning eller rättegång. För åtgärder som innebär användande av tvångsåtgärder gäller generellt ett krav på dubbel straffbarhet. Ett undantag från detta krav gäller dock för beslag och husrannsakan som sker på begäran av en medlemsstat i EU, Norge eller Island.

Svenska ansökningar om rättslig hjälp följer i huvudsak de regler som gäller i den anmodade staten och i lagen finns därför bara några grundläggande bestämmelser för dessa fall.

Lagen innehåller ett antal obligatoriska respektive fakultativa avslagsgrunder, vilka överensstämmer med de internationella förpliktelser som Sverige har åtagit sig.

Vissa förfaranderegler finns i lagen och i övrigt ska samma förfarande tillämpas som när en motsvarande åtgärd vidtas i en svensk förunder-

sökning eller rättegång. Det är också möjligt att följa ett visst förfarande som den ansökande staten begär, under förutsättning att det förfarandet inte strider mot grundläggande principer i den svenska rättsordningen.

För rättslig hjälp med beslag, överlämnande av egendom som tagits i beslag till en annan stat samt husrannsakan och andra åtgärder som avses i 28 kap. rättegångsbalken, t.ex. kroppsvisitation, finns särskilda bestämmelser. Ansökningar om sådana åtgärder i Sverige handläggs av åklagare och prövas i vissa fall av domstol. Det är alltid domstol som prövar om ett beslag är lagligen grundat och om egendomen ska överlämnas till den ansökande staten. Beslutet att överlämna beslagtagna egendom till en annan stat verkställs av åklagaren.

5.4 Frysning av bevismaterial

Lagen (2005:500) om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningsbeslut innehåller bestämmelser för genomförandet av rådets rambeslut 2003/577/RIF av den 22 juli 2003 om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial. Bestämmelserna avser såväl svenska beslut om frysning som erkännande och verkställighet här av utländska frysningsbeslut.

Med frysningsbeslut avses i lagen beslut som har fattats i syfte att säkra bevismaterial eller verkställighet av förverkandebeslut. Svenska beslut om beslag och kvarstad, beslutade i ett sådant syfte, omfattas av lagen. Lagen skapar en möjlighet att besluta om beslag beträffande föremål som finns i utlandet och som därför inte är omedelbart tillgängliga för den som fattar beslagsbeslutet, vilket annars är en förutsättning för beslag enligt rättegångsbalken. Beslut om kvarstad avseende värdet av förverkad egendom kan på motsvarande sätt översändas till andra medlemsstater för erkännande och verkställighet.

Lagen föreskriver ett särskilt förfarande för erkännande och verkställighet av utländska frysningsbeslut i Sverige. En åklagare meddelar en verkställbarhetsförklaring om frysningsbeslutet är verkställbart i Sverige. Frysningsbeslutet verkställs sedan genom tillämpning av vissa bestämmelser om beslag, varvid även andra tvångsåtgärder kan vidtas, eller genom kvarstad. Därefter ska rätten pröva verkställighetsförklaringen och bestämma hur länge verkställigheten ska bestå. För att den frysta egendomen ska kunna överlämnas till den andra staten krävs för närvarande en separat ansökan om rättslig hjälp.

6.1 Allmänt om lagstiftningsbehovet

Regeringens bedömning: Ett genomförande av rambeslutet om en europeisk bevisinhämtningsorder kommer att kräva svensk lagstiftning.

Den nya ordningen för europeiskt samarbete om bevisinhämtning ska gälla parallellt med dagens traditionella rättsliga hjälp i brottmål. Förhållandet mellan dessa system behöver regleras i enlighet med rambeslutets föreskrifter. Vidare krävs en samordning mellan bevisinhämtningsorder och frysningsbeslut.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna delar i huvudsak promemorians bedömningar. *Aklagarmyndigheten* och *Ekobrottsmyndigheten* har pekat på fördelen med att det nya systemet för bevisinhämtning kommer att bli en naturlig del i ett frysningsförfarande och därmed ersätta traditionell rättslig hjälp i detta avseende. Myndigheterna har dock redovisat vissa svårigheter som parallella system och det begränsade tillämpningsområdet kan medföra.

Hovrätten över Skåne och Blekinge anser att det bör övervägas att samla de olika reglerna om internationellt rättsligt samarbete i en lag.

Sveriges advokatsamfund menar att avsaknaden av begränsning vad avser relevanta brott och avsaknaden av en definition av begreppet uppgifter innebär att tillämpningsområdet blir osäkert och alltför vidsträckt.

Skälen för regeringens bedömning

Syftet med rambeslutet är att medlemsstaterna inom EU på ett enkelt och effektivt sätt ska kunna få tillgång till bevisning som finns i andra medlemsstater. Rambeslutet utgör ett första steg mot ett mer heltäckande system för straffrättsligt samarbete med bevisinhämtning som bygger på principen om ömsesidigt erkännande. Dess tillämpningsområde är inledningsvis begränsat till vissa former av bevis. En övergång till ett samarbete beträffande bevisinhämtning som bygger på principen om ömsesidigt erkännande följer av det utvecklingsprogram, Haagprogrammet, som EU:s medlemsstater har enats om att genomföra.

Inom EU är principen om ömsesidigt erkännande tänkt att på sikt ersätta det etablerade samarbete kring inhämtande av bevis som finns och som i dag sker i form av internationell rättslig hjälp i brottmål. Sverige har en modern lagstiftning som reglerar rättslig hjälp enligt nu gällande former. Rambeslutet syftar till att utveckla och förbättra det samarbete som redan förekommer, bl.a. genom ett standardiserat förfarande och införande av tidsfrister. Det är alltså formerna för samarbetet, inte dess materiella innehåll i något grundläggande avseende, som förändras genom rambeslutet. De åtaganden som följer av rambeslutet innebär således inte några principiella svårigheter för svensk del. Däremot medför rambeslutet övergången till en ny form av samarbete och vissa

processuella nyheter. Det kommer därför att krävas lagstiftning för att reglera förfarandet för den nya samarbetsformen.

Trots att rambeslutets regler uppvisar stora likheter med vad som redan gäller för internationell rättslig hjälp i brottmål enligt svensk rätt är det fråga om ett nytt system som är avsett att tillämpas parallellt med rättslig hjälp i traditionell form. Till detta kommer att den ordning för bevisinhämtning som skapas är tänkt att på sikt utvecklas vidare i form av ett mer heltäckande system för bevisinhämtning. Det finns därmed goda skäl för att genomföra rambeslutet genom en separat reglering, fristående från nu gällande svenska regler om internationell rättslig hjälp i brottmål. Detta skulle kräva att ett komplett svenskt förfarande skapas när det gäller såväl en utgående som en inkommande europeisk bevisinhämtningsorder. Motsvarande har skett i fråga om tidigare rambeslut som infört straffrättsligt samarbete i enlighet med principen om ömsesidigt erkännande. Samtidigt kan regeringen, i likhet med vissa remissinstanser, se fördelarna med att samla regleringen om internationell rättslig hjälp i en lag. Denna lagtekniska fråga får övervägas närmare i det kommande lagstiftningsarbetet.

Rambeslutet lämnar inte heltäckande föreskrifter och det är därmed upp till respektive medlemsstat att skapa ett lämpligt ramverk för att genomföra de regler som ges. Det är därför föga meningsfullt att för ett rambeslut, av detta slag göra en detaljerad genomgång av hur bestämmelserna, artikel för artikel, förhåller sig till nuvarande svenska regler. I stället redovisas här en analys av rambeslutets beståndsdelar och möjliga lösningar för att genomföra rambeslutet i svensk rätt. Redogörelsen omfattar både den lagstiftning som rambeslutet uttryckligen kräver och frågan om ett möjligt ramverk för den nya samarbetsformen.

Tillämpningsområdet för bevisinhämtningsordern

Bevisinhämtningsordern avser bara straffrättsliga förfaranden, vilka närmare specificeras i rambeslutet (artikel 5). En förutsättning för att en bevisinhämtningsorder ska få utfärdas är att den avser en gärning som är straffbar i den utfärdande staten. Att detta samarbete inte är begränsat till vissa typer av brottslighet, vilket *Sveriges advokatsamfund* efterlyst, är enligt regeringens mening helt naturligt eftersom det överensstämmer med vad som redan i dag gäller för internationell rättslig hjälp i traditionell form. Frågor om tvångsmedelsanvändning ska, enligt rambeslutet, avgöras i den verkställande staten. I det sammanhanget kan vissa krav på brottets beskaffenhet ställas upp, se avsnitt 6.3.

Såsom närmare utvecklas i avsnitt 6.4 kan det för svensk del bara bli aktuellt att utfärda en bevisinhämtningsorder under förundersökning eller rättegång i brottmål.

Vad som ska avses med föremål, handlingar och uppgifter definieras inte i rambeslutet och får därför avgöras av respektive medlemsstat. Av skäl 7 i rambeslutet framgår att det exempelvis kan röra sig om sådant som erhållits från tredje man eller inhämtats genom husrannsakan. Det kan enligt rambeslutet även omfatta historiska uppgifter om t.ex. ekonomiska transaktioner samt historiska protokoll från förhör eller särskilda utredningsåtgärder.

Begreppen föremål och handlingar är enkla att avgränsa. Begreppet uppgifter torde främst ta sikte på sådana uppgifter som finns i handlingar eller på föremål. Det kan t.ex. vara fråga om information som finns lagrad på en diskett eller cd-skiva. Det torde kunna avse uppgifter som finns i offentliga register, t.ex. inkomstuppgifter. Med uppgifter får även förstås sådana uppgifter som framkommer vid förhör av det slag som omfattas av rambeslutet (artikel 4 punkt 6). Härutöver kan möjligen vissa andra uppgifter omfattas men utrymmet för detta är litet eftersom bevisinhämtningsordern är begränsad till att gälla sådant som ska kunna tjäna som bevis. Såsom närmare beskrivs i avsnitt 6.3 bör en utgångspunkt vara att de regler som gäller för inhämtande av bevis i ett nationellt förfarande även ska gälla vid verkställighet av en bevisinhämtningsorder. Detta kan t.ex. avse regler för sekretess och hantering av personuppgifter.

Rambeslutet begränsar tillämpningsområdet för bevisinhämtningsordern på så sätt att vissa verkställighetsåtgärder utesluts (artikel 4). Detta påverkar givetvis även utrymmet för vilka verkställighetsåtgärder som kan vidtas med anledning av en utländsk order. Frågan behandlas närmare i avsnitt 6.3. På motsvarande sätt begränsas de åtgärder som svenska rättsliga myndigheter kan förvänta sig utomlands med anledning av en bevisinhämtningsorder utfärdad i Sverige. Detta bör beaktas vid utformningen av de förutsättningar som bör ställas för att utfärda en sådan, vilket redovisas i avsnitt 6.2.

Bevisinhämtningsordern, internationell rättslig hjälp i brottmål och frysningsbeslut

Bevisinhämtningsordern ska inledningsvis samexistera med befintliga förfaranden för internationell rättslig hjälp i brottmål och därmed med andra rättsliga instrument. Det gäller framförallt 1959 års Europarådskonvention om inbördes rättshjälp i brottmål, med tilläggsprotokoll, och 2000 års EU-konvention i samma ämne och dess tilläggsprotokoll. Rambeslutet är dock avsett att vara ett första steg i en process som syftar till att ersätta traditionell internationell rättslig hjälp i brottmål med ett samarbete som bygger på principen om ömsesidigt erkännande.

I ljuset av detta ges bevisinhämtningsordern företräde framför rättslig hjälp i traditionell form när det gäller samarbetet mellan EU-staterna (artikel 21). Det gäller dock bara när allt eftersökt material faller inom dess tillämpningsområde. För att undvika dubbla förfaranden eller underlätta samarbetet i ett enskilt fall är det även i fortsättningen tillåtet, under vissa förutsättningar, att använda internationell rättslig hjälp. Detta medför att regleringen för bevisinhämtningsordern och dagens regler om internationell rättslig hjälp i brottmål kommer att gälla parallellt och att föreskrifter om förhållandet mellan dessa två samarbetsformer behöver införas. Såsom *Åklagarmyndigheten* och *Ekobrottsmyndigheten* har påpekat kan förekomsten av parallella system medföra vissa tillämpningssvårigheter. Det kommer därför att krävas noggranna överväganden i samband med genomförandet av rambeslutet så att fördelarna med det nya systemet uppnås och praktiska tillämpningsproblem kan undvikas. En allmän utgångspunkt bör vara att reglerna för bevisinhämtningsordern

och för motsvarande åtgärder när de vidtas i form av rättslig hjälp överensstämmer i så stor utsträckning som möjligt.

Ett frysningsbeslut är i dag ett förstadium till en ansökan om rättslig hjälp i brottmål eller verkställighet av en annan stats förverkandebeslut och ska regelmässigt följas av en ansökan om sådan hjälp. Bevisinhämtningsordern är avsedd att ersätta rättslig hjälp som uppföljning av ett frysningsbeslut. Ett föremål kan därmed först bli föremål för ett frysningsbeslut och därefter överlämnas till den begärande staten med stöd av en bevisinhämtningsorder. Därmed krävs samordning av åtgärderna.

6.2 Utfärdande av en bevisinhämtningsorder i Sverige

Regeringens bedömning: Det finns behov av att införa regler om utfärdande av en europeisk bevisinhämtningsorder i Sverige. Bevisinhämtningsordern bör vara en särskild beslutstyp som riktar sig till andra EU-stater.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte framfört några invändningar mot de överväganden som gjorts.

Skälen för regeringens bedömning

En europeisk bevisinhämtningsorder ska utfärdas i en medlemsstat i ett pågående straffrättsligt förfarande och sedan erkännas och verkställas i en annan medlemsstat utan någon omprövning av den bedömning som ligger till grund för beslutet att utfärda ordern. Rambeslutet förutsätter att en europeisk bevisinhämtningsorder kan utfärdas i Sverige. Det följer av artikel 21 som föreskriver att en sådan order, och inte en ansökan om internationell rättslig hjälp, ska användas mellan EU:s medlemsstater, utom såvitt avser vissa, särskilt angivna fall.

Rambeslutet ställer dock inte upp krav på att det ska finnas något motsvarande beslut för bevisinhämtning i ett rent inhemskt förfarande. Tvärtom definieras en europeisk bevisinhämtningsorder som ett beslut som riktar sig till en annan medlemsstat i syfte att hämta in bevisning som finns i den staten. Det är alltså inte fråga om ett nationellt beslut som kan verkställas såväl nationellt som i en annan stat, utan i stället om ett beslut som utfärdas specifikt för att erkännas och verkställas utomlands. Konstruktionen av principen om ömsesidigt erkännande i detta rambeslut avviker därmed från den ordning som t.ex. gäller enligt rambeslutet om böter och förverkanden. Dessa rambeslut utgår från att det ska finnas ett beslut som också kan verkställas nationellt. Däremot överensstämmer konstruktionen med vad som gäller för den europeiska arresteringsordern, vilket är ett beslut som är utfärdat i syfte att en annan medlemsstat ska gripa och överlämna en eftersökt person.

Medlemsstaterna har dock stor frihet att samordna rent inhemska beslut och de beslut som ska erkännas och verkställas i andra medlemsstater med stöd av principen om ömsesidigt erkännande. Genomförandet i

svensk rätt av rambeslutet om den europeiska arresteringsordern respektive om frysning utgör exempel på sådan samordning som i princip står öppen också vid ett genomförande av det nu aktuella rambeslutet.

Rambeslutet om den europeiska arresteringsordern har genomförts i svensk rätt på så sätt att det nya beslut som införts för att möjliggöra samarbetet – en arresteringsorder – bygger på att ett svenskt häktningsbeslut har meddelats. I samband med häktningsbeslutet görs den faktiska prövningen av förutsättningarna för ett frihetsberövande. Arresteringsordern är sedan en följd av det nationella häktningsbeslutet. Motsvarande modell kan tillämpas i förhållande till bevisinhämtningsordern, men det krävs då att ett svenskt beslut som kan användas som grund för ordern identifieras.

En annan modell har tillämpats vid genomförandet av rambeslutet om frysning. I svensk rätt har vissa existerande, nationella tvångsmedelsbeslut identifierats som frysningsbeslut i rambeslutets mening. Ett sådant beslut kan ligga till grund för utfärdandet av ett särskilt frysningsbeslut för EU-samarbetet. Bakgrunden till det särskilt skapade och internationellt inriktade frysningsbeslutet är att det saknades ett svenskt beslut som motsvarade frysningsbeslut enligt rambeslutet. Resultatet är att frysningsbeslutet i princip är ett beslut om beslag enligt svenska regler, men med den avgörande skillnaden att beslutet kan fattas trots att föremålet som ska frysas inte finns tillgängligt. Det särskilda frysningsbeslutet kan inte verkställas i Sverige.

Förhållandet mellan bevisinhämtningsordern och nuvarande svenska regler

Svensk rätt innehåller i dag inte någon motsvarighet till rambeslutets bevisinhämtningsorder. Rambeslutet avser inte företeende av bevisning eller bevisupptagning i svensk processrättslig bemärkelse (se avsnitt 5.1). I stället är det fråga om inhämtning av föremål, handlingar eller uppgifter som ska användas som bevis i någon del av ett straffrättsligt förfarande.

Rambeslutet utgår från att utfärdaren först tar ställning till om ett visst föremål, en handling eller en uppgift behövs i det straffrättsliga förfarandet och om så är fallet beslutar om en bevisinhämtningsorder. Brottsutredaren måste dessutom ha rimliga skäl att anta att bevisningen finns på en viss plats. Därefter eftersöks föremålet, handlingen eller uppgiften. Enligt rambeslutet ska eventuella tvångsmedelsbeslut, t.ex. beslut om husrannsakan, fattas i den verkställande staten. Ordern tar alltså sikte på att bevisningen ska hämtas in, inte hur detta ska göras.

I svensk rätt fattas däremot inte något formellt beslut i förväg om att vissa föremål, handlingar eller uppgifter ska hämtas in för att senare kunna användas som bevisning. De beslut som fattas avser i stället frågan om hur eftersökandet ska gå till, t.ex. genom husrannsakan, eller frågan om hur något som påträffas ska omhändertas, t.ex. genom beslag. Eventuella beslut om tvångsmedelsanvändning i förhållande till bevisinhämtningsordern ska dock som ovan nämnts beslutas i den verkställande staten. Det finns alltså inte någon beslutstyp i svenska brottsutredningar som motsvarar bevisinhämtningsordern och som ordern direkt kan bygga på. Den lösning som Sverige valt för genomförandet av den europeiska

arresteringsordern kan därmed inte väljas. Inte heller den modell som använts för genomförandet av rambeslutet om frysning är direkt tillämplig i detta fall. Där har visserligen ett särskilt frysningsbeslut införts som enbart tar sikte på utländsk verkställighet, men det särskilda beslutet grundar sig trots allt på att ett svenskt tvångsmedelsbeslut har fattats. Frysningsbeslutet utgör därmed i praktiken ett tvångsmedelsbeslut som ska erkännas och verkställas utomlands. Den europeiska bevisinhämtningsordern bör i stället utformas som en ny form av beslut som fattas efter en prövning med iakttagande av rambeslutets krav. Något krav på att bevisinhämtningsordern införs också för nationella förfaranden ställs inte.

Sammanfattningsvis förutsätter rambeslutet att ett nytt särskilt beslut skapas – en bevisinhämtningsorder. Ett sådant beslut bör rikta sig till andra medlemsstater inom EU. Det kommer att krävas lagstiftning som reglerar förutsättningarna och formerna för utfärdandet av en bevisinhämtningsorder i Sverige.

Förutsättningar för utfärdande av en bevisinhämtningsorder

Av rambeslutet följer att en bevisinhämtningsorder endast får utfärdas för att inhämta föremål, handlingar eller uppgifter som den utfärdande myndigheten under motsvarande omständigheter hade kunnat få tillgång till i det inhemska förfarandet, även om det då skulle ha skett med hjälp av andra processuella åtgärder. Vidare föreskrivs behovs- och proportionalitetskrav. Med hänsyn till att förutsättningarna för att utfärda en bevisinhämtningsorder är direkt kopplade till den nationella regleringen bör ledning sökas i nuvarande svenska regler om bevisinhämtning. Ordern ska kunna ligga till grund för ett tvångsmedelsbeslut vid verkställighet utomlands.

Närmast till hands ligger att utgå från de förutsättningar som gäller för beslag i brottmål av föremål som kan antas ha betydelse för utredning av brott (27 kap. 1 § rättegångsbalken). Beslag på denna grund kan även avse skriftliga handlingar. Ett krav på proportionalitet gäller. Beslagsreglerna torde i väsentliga delar täcka det tillämpningsområde som rambeslutet omfattar.

För att föremål ska kunna tas i beslag enligt svensk rätt krävs emellertid att föremålet är omedelbart tillgängligt. De principiella överväganden om föremålet ska inhämtas för att användas i brottsutredningen eller tas i beslag när det väl är tillgängligt torde dock vara desamma. I enlighet med analysen ovan bör inte utfärdandet av bevisinhämtningsordern vila på att ett beslut om beslag har meddelats. Däremot skulle utfärdandet kunna innefatta en prövning som motsvarar den som ska göras vid beslag, men med undantag för det vid beslag gällande kravet på omedelbar tillgänglighet.

Sammanfattningsvis torde beslut om en bevisinhämtningsorder utformas som ett särskilt beslut. En bevisinhämtningsorder torde förutsätta en prövning som motsvarar den som ska göras vid beslag, med undantag för kravet på omedelbar tillgänglighet.

Regeringens bedömning: Regler om erkännande och verkställighet av en bevisinhämtningsorder i Sverige bör införas. Regleringen ska innehålla vägransgrunder och grunder för att skjuta upp erkännandet eller verkställigheten som är förenliga med rambeslutet.

De åtgärder som är tillgängliga i ett liknande svenskt ärende, och som omfattas av rambeslutets tillämpningsområde, behöver också göras tillämpliga vid verkställighet av en bevisinhämtningsorder. Detta omfattar beslag, husrannsakan, kroppsvisitation, editionsföreläggande samt frivilligt tillhandahållande av eftersökt material. Tvångsåtgärderna ska vara tillämpliga utan krav på dubbel straffbarhet i vart fall när det gäller vissa särskilt angivna brott.

Promemorians bedömning överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna delar i huvudsak promemorians bedömning.

De remissynpunkter som lämnats tar främst sikte på frågor om vägransgrunder. *Riksdagens ombudsmän* och *Justitiekanslern* har betonat vikten av vägransgrunder hänförliga till grundläggande fri- och rättigheter samt medlemsstaternas möjlighet att tillämpa sina konstitutionella regler om bl.a. tryck- och yttrandefrihet, vilka framgår av beaktandesatser i rambeslutet. *Riksdagens ombudsmän* har härvid anfört att dessa vägransgrunder borde tas in i en av rambeslutets artiklar samt vidare efterlyst ett förtydligande beträffande utrymmet för att ställa upp krav på dubbel straffbarhet för tvångsmedelsanvändning.

Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet har uttryckt önskemål om att den kommande genomförandelagstiftningen innehåller en möjlighet att vägra erkänna en bevisinhämtningsorder med hänvisning till Europakonventionen och andra grundläggande regler och principer. *Säkerhetspolisen* har särskilt belyst vikten av ett skydd för Säkerhetspolisens verksamhet, arbetsmetoder och personal.

Ekobrottsmyndigheten har pekat på förhållandet mellan vägransgrunderna för bevisinhämtningsordern och för rättslig hjälp enligt dagens system.

Hovrätten över Skåne och Blekinge har framhållit att den vägransgrund som tar sikte på territorialitetsprincipen bör vara fakultativ. *Åklagarmyndigheten* har uttryckt tveksamhet om vägransgrunden alls bör införas.

Sveriges advokatsamfund har framhållit konsekvenserna av en bevisinhämtningsorder för den enskilde.

Skälen för regeringens bedömning

Erkännande i Sverige av en bevisinhämtningsorder

När Sverige mottar en bevisinhämtningsorder ska den erkännas och verkställas om det inte finns skäl att vägra verkställighet eller att skjuta upp verkställigheten. För att genomföra rambeslutet behövs det därför bestämmelser om formerna och förutsättningarna för prövningen av om en

bevisinhämtningsorder ska erkännas. Nära till hands ligger att välja en ordning som överensstämmer med vad som gäller i fråga om frysningsbeslut, dvs. att en svensk myndighet meddelar en verkställbarhetsförklaring om det inte finns skäl att vägra verkställighet.

Generellt om vägransgrunder och andra hinder mot erkännande eller verkställighet

Rambeslutet innehåller uttryckliga vägransgrunder som kan åberopas av den verkställande staten (artikel 13). Rambeslutet innehåller även grunder för att skjuta upp erkännandet eller verkställigheten (artikel 16).

De vägransgrunder som avses är följande. Principen om *ne bis in idem*, dvs. att ingen får dömas två gånger för samma sak, om kravet på dubbel straffbarhet inte är uppfyllt, om det inte är möjligt att verkställa beslutet genom de tvångsåtgärder som den verkställande staten har till sitt förfogande, om immunitet eller privilegier i den verkställande staten hindrar att ordern verkställs, om det brott som bevisinhämtningsordern avser har begåtts helt eller till en större eller väsentlig del inom den verkställande statens territorium eller på en plats som är likvärdig med dess territorium, om det aktuella brottet begåtts utanför den utfärdande statens territorium och det enligt den verkställande statens lag inte hade varit möjligt att lagföra för brottet under motsvarande omständigheter, om verkställigheten i det enskilda fallet skulle skada väsentliga nationella säkerhetsintressen, äventyra informationskällan eller innebära användning av sekretessbelagda uppgifter om särskild underrättelseverksamhet eller om vissa formella krav inte har uppfyllts.

Av rambeslutets beaktandesatser framgår vidare att det finns utrymme för att tillämpa ytterligare vägransgrunder, bl.a. med hänvisning till grundläggande rättigheter och rättsprinciper, konstitutionella regler om förenings-, tryck- och yttrandefrihet samt viss diskriminering.

Flertalet av de uppräknade vägransgrunderna har motsvarigheter i rambeslutet om frysning och några i rambeslutet om den europeiska arresteringsordern. Många vägransgrunder återfinns också i fråga om traditionell rättslig hjälp i brottmål. En vägransgrund (artikel 13 punkt 1e) saknar tidigare förebilder och den hänger samman med rambeslutets särskilda reglering av behöriga myndigheter, se vidare avsnitt 6.4.

Svenskt genomförande av vägransgrunderna

För att genomföra rambeslutet krävs det svenska regler om tillämpliga vägransgrunder och grunder för att skjuta upp erkännandet eller verkställigheten av en bevisinhämtningsorder. På det grundlagsskyddade området, framför allt i fråga om tryck- och yttrandefrihet, är utgångspunkten för regeringens bedömning däremot att det inte behövs några särskilda lagstiftningsåtgärder för att genomföra rambeslutet. Rambeslutet innebär inget åliggande att ändra grundlagarna. Tvärtom ger rambeslutet medlemsstaterna en rätt att tillämpa sina konstitutionella regler om bl.a. tryck- och yttrandefrihet.

Rambeslutet skapar, i fråga om vägransgrunder, ett utrymme för medlemsstaterna att i sin nationella reglering införa regler om att verk-

ställighet inte ska ske i de uppräknade situationerna. Det är dock inte någon skyldighet för en medlemsstat att införa sådana regler eller att göra dem obligatoriska. Det finns alltså möjlighet att inte införa regler om någon särskild vägransgrund, t.ex. med hänsyn till att motsvarande grund inte gäller för internationell rättslig hjälp i brottmål eller för frysningens beslut.

När det gäller frågan om dubbel straffbarhet kan följande anmärkas. Rambeslutet lämnar ett visst utrymme för att ställa upp krav på dubbel straffbarhet. En grundförutsättning för denna vägransgrund är att det för verkställighet av bevisinhämtningsordern är nödvändigt att genomföra husrannsakan eller beslag. Därutöver krävs att ordern avser en gärning som inte motsvarar något av de brott som särskilt anges i rambeslutet, den s.k. listan (artikel 14 punkt 2). Utrymmet för att kräva dubbel straffbarhet begränsas härigenom på samma sätt som i rambeslutet om frysning respektive den europeiska arresteringsordern.

Riksdagens ombudsmän anser att det bör klargöras att det utrymme att ställa upp krav på dubbel straffbarhet som rambeslutet lämnar ska kunna tillämpas även för nationella tvångsmedel som inte följer rambeslutets definitioner men som ändå kan bli aktuella att tillämpa. Regeringen anser att det är en rimlig tolkning av rambeslutet. Vid de överväganden som måste göras när rambeslutet ska genomföras bör dock, som redan anförts, en allmän utgångspunkt vara att reglerna för bevisinhämtningsordern så långt som möjligt bör överensstämma med nuvarande bestämmelser om traditionell rättslig hjälp.

I anslutning till frågan om dubbel straffbarhet bör också övervägas hur de särskilda krav som kommer att gälla i förhållande till Tyskland bäst bör iaktas.

En stat har vidare rätt att vägra erkännande eller verkställighet med hänvisning till en territorialitetsprincip (artikel 13 punkt 1f). Det gäller beträffande brott som helt eller till stor del har begåtts i den verkställande staten eller som inte omfattas av extraterritoriell jurisdiktion i den staten. En motsvarande vägransgrund finns i rambeslutet om en europeisk arresteringsorder. Vid genomförandet av det rambeslutet konstaterades att ett överlämnande enligt en arresteringsorder inte bör ske för gärningar som, helt eller delvis, ägt rum i Sverige och som inte är straffbara enligt svensk lag (prop. 2003/04:7 s. 85). Utgångspunkten för bedömningen var att ett överlämnande för en gärning som ägt rum i Sverige inte bör kunna ske i större utsträckning än det hade varit möjligt att här i landet lagföra gärningen.

Såväl *Hovrätten över Skåne och Blekinge* som *Åklagarmyndigheten* har påtalat att det ibland är lämpligare att förundersökning och lagföring sker i en annan stat än den i vilken brottet begicks. Med hänsyn härtill kan det finnas tillfällen då en utländsk bevisinhämtningsorder bör kunna verkställas trots att den avser ett brott som begåtts i Sverige. Hovrätten har föreslagit att vägransgrunden görs fakultativ. Frågan om denna vägransgrund ska införas, och i så fall på vilket sätt, bör därför närmare analyseras i det kommande lagstiftningsarbetet. En förutsättning för att en stat ska få tillämpa denna vägransgrund är att den i samband med antagandet av rambeslutet särskilt har förklarat sin avsikt att införa den samma i nationell rätt, se avsnitt 7.2.

Ur ett samarbetsperspektiv bör det finnas en allmän strävan efter att minimera utrymmet för att vägra samarbete. Mot detta måste dock ställas att vissa grundläggande allmänna och enskilda intressen ska kunna tillvaratas genom avslagsgrunder. Såsom några remissinstanser – *Riksdagens ombudsmän*, *Justitiekanslern*, *Säkerhetspolisen* och *Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet* – har framhållit avser detta t.ex. skydd för grundläggande rättigheter, grundlagsregler om bl.a. tryck- och yttrandefrihet och skydd för Säkerhetspolisens verksamhet. Vidare kan olikheter i ländernas straff- och processordningar leda till behov av avslagsgrunder i vissa situationer.

Riksdagens ombudsmän har vidare påtalat att innehållet i vissa beaktandesatser är av sådan vikt att det borde återfinnas i en artikel i rambeslutet. Att vissa, inte minst för svenskt vidkommande, viktiga vägransgrunder framgår av beaktandesatser förändrar inte möjligheten att tillämpa vägransgrunden och låta den komma till uttryck i genomförandelagstiftningen. Det kan noteras att *Justitiekanslern* inte har framhållit detta som något problem. Detta har även godtagits i andra rambeslut som också baseras på principen om ömsesidigt erkännande, t.ex. rambeslutet om en europeisk arresteringsorder. Enligt regeringens bedömning ger alltså rambeslutet utrymme för att skapa en balanserad genomförandereglering och att genom avslagsgrunder tillgodose bl.a. grundläggande regler och principer i den svenska rättsordningen.

Verkställighet i Sverige av en bevisinhämtningsorder

Huvudprincipen är att varje åtgärd som kan vidtas i ett liknande ärende i den verkställande staten också ska vara tillgänglig för verkställighet av bevisinhämtningsordern. Det kommer därför att krävas föreskrifter som reglerar verkställigheten.

Rambeslutets begränsade tillämpningsområde innebär dock att de verkställighetsåtgärder som kan bli aktuella är begränsade. Bevisinhämtningsordern får inte utfärdas i syfte att få till stånd åtgärder som i svensk rätt motsvaras av kroppsbesiktning, hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning. Annan övervakning är också undantagen. Detsamma gäller analyser av befintliga föremål, handlingar och uppgifter. För svenska förhållanden torde det innebära att t.ex. inhämtande av rättsintyg inte omfattas av tillämpningsområdet. Förhör omfattas inte heller utom i ett visst fall som redovisas nedan.

De tvångsåtgärder enligt svensk rätt som kan komma i fråga för att verkställa en bevisinhämtningsorder är därmed husrannsakan, kroppsvisitation och beslag. Dessutom är det ingenting som hindrar att en bevisinhämtningsorder verkställs genom att föremålet, handlingen eller uppgiften frivilligt ställs till förfogande för brottsutredningen. Andra åtgärder som skulle kunna tillämpas för att få fram skriftliga bevis är rättens förordnande om tillhandahållande av en allmän handling och editionsförelägganden, vilka regleras i 38 kap. rättegångsbalken. Med hänsyn till att rambeslutet utgår från att det som hämtats in också ska överlämnas till den utfärdande staten (artikel 15 punkt 5) vore en sådan åtgärd, liksom husrannsakan, inte tillräcklig för att verkställa en bevisinhämtningsorder. Regler om överlämnande av inhämtade föremål, handlingar och uppgifter

kommer också att behövas, vilket behandlas närmare i avsnitt 6.5. Däremot torde inte reglerna i 39 kap. samma balk om syn av föremål komma i fråga eftersom en sådan åtgärd avser bevisupptagning.

Såsom påpekats i avsnitt 4.1 innehåller rambeslutet definitioner av begreppen beslag och husrannsakan som avviker från vad som gäller enligt svensk rätt. Enligt rambeslutet (artikel 2 punkt e) ska det vara fråga om straffrättsliga åtgärder som innebär att någon under rättsligt tvång är skyldig att tillhandahålla föremål, handlingar eller uppgifter eller medverka till att så sker. Om skyldigheten inte efterlevs ska åtgärden kunna verkställas utan personens samtycke eller medföra en påföljd. Någon skyldighet att medverka vid beslag eller husrannsakan finns dock inte enligt rättegångsbalken och någon sanktion finns därmed inte heller. Däremot är utgångspunkten att beslag och husrannsakan verkställs utan personens samtycke och de svenska reglerna får anses vara mer långtgående än rambeslutets definitioner, vilka till sin konstruktion snarare liknar ett svenskt editionsföreläggande. Rambeslutets krav på att beslag och husrannsakan, som åtgärderna där definieras, ska kunna vidtas, får således anses vara uppfyllt (artikel 11 punkt 2). Rambeslutets definitioner får också genomslag i några andra bestämmelser där begreppen används (bl.a. artikel 11 punkt 4 och artikel 14 punkt 3). Inte heller i dessa fall kan de terminologiska skillnaderna anses medföra några svårigheter.

Vidare gäller enligt rambeslutet att föremål, handlingar och uppgifter som redan finns i den verkställande myndighetens besittning ska omfattas av tillämpningsområdet. Det gäller även om de har inhämtats genom en verkställighetsåtgärd som i sig inte faller under rambeslutet. Därmed kommer t.ex. redan upprättade protokoll från förhör, rätts-tekniska undersökningar eller hemlig teleavlyssning som finns hos svensk polis eller åklagare att omfattas av tillämpningsområdet.

Vid verkställighet av en bevisinhämtningsorder ska de åtgärder användas som skulle ha använts om det hade varit fråga om ett rent nationellt förfarande. Därmed bör utgångspunkten vara att rättegångsbalkens regler beträffande de aktuella straffprocessuella tvångsmedlen och för editionsförelägganden ska gälla vid verkställighet av en bevisinhämtningsorder i Sverige. Detsamma gäller regler om sekretess och hantering av personuppgifter m.m. Det motsvarar vad som i dag gäller för internationell rättslig hjälp.

Rambeslutets tillämpningsområde omfattar även några andra åtgärder som torde kräva särskilda regler. Det gäller möjligheterna för den utfärdande staten att under vissa förutsättningar begära att ordern även ska omfatta andra föremål, handlingar eller uppgifter än de som angivits där i. Det innebär att den utfärdande myndigheten på begäran kan få del av andra relevanta föremål, handlingar eller uppgifter i de fall den verkställande myndigheten under verkställigheten av ordern utan vidare ansträngning upptäcker sådant material. Vidare gäller det möjligheten att begära förhör med personer som är närvarande vid verkställigheten av en bevisinhämtningsorder och som har direkt anknytning till det aktuella ärendet. Det kan t.ex. vara fråga om att höra en medverkande tjänsteman om hur verkställighetsåtgärden gått till i det enskilda fallet, något som skulle kunna påverka möjligheten att använda bevisningen i det ut-

Enskildas rättigheter

Såsom även *Sveriges advokatsamfund* har berört ska internationellt straffrättsligt samarbete ske med iakttagande av högt ställda krav på rättssäkerhet för den enskilde. Det har också beaktats under förhandlingsarbetet och flera av bestämmelserna i rambeslutet tar sikte på den enskildes rättigheter. Det gäller såväl utfärdande och verkställande av en bevisinhämtningsorder som ersättningsskyldighet för en stat för det fall skada har uppkommit.

Det följer av rambeslutet att en bevisinhämtningsorder endast får utfärdas då det är nödvändigt och proportionerligt (skäl 11 och artikel 7 punkt a). Vidare syftar flera av vägransgrunderna till att skapa ett skydd för den enskildes rättigheter. När svenska myndigheter ska verkställa en utländsk bevisinhämtningsorder ska det, utöver den proportionalitetsprövning som ska göras vid utfärdandet, ske en proportionalitetsbedömning i samband med att eventuella tvångsmedel tillgrips. Det framgår också av rambeslutet att verkställigheten av en bevisinhämtningsorder ska ske på minst ingripande sätt (skäl 12). Rambeslutet förutsätter vidare att det på nationell nivå utformas regler så att överprövning eller omprövning kan ske i domstol, se avsnitt 6.5.

Rambeslutet möjliggör för en verkställande stat att ställa upp vissa villkor för användningen av personuppgifter i den utfärdande staten, se avsnitt 4.5. Därutöver kan den verkställande staten, i samband med att föremål, handlingar eller uppgifter översänds till den utfärdande staten, ange att den kräver att de ska återlämnas till den verkställande staten så snart som de inte längre behövs i den utfärdande staten (artikel 15 punkt 6).

Enligt regeringens uppfattning finns det därmed förutsättningar för att genomföra rambeslutet med bibehållande av högt ställda krav på rättssäkerhet för den som berörs av en bevisinhämtningsorder.

Regressrätt för utgiven ersättning

Verkställigheten av en bevisinhämtningsorder kan leda till att någon enskild lider skada. Den verkställande staten är då skyldig att ersätta uppkommen skada. Frågor om skadestånd får avgöras i enlighet med vanliga skadeståndsrättsliga regler. För svensk del är det främst reglerna om det allmännas skadeståndsansvar enligt 3 kap. 2 § skadeståndslagen (1972:207) som kan komma att aktualiseras.

Med hänsyn till att åtgärder med anledning av en bevisinhämtningsorder sker på uppdrag av en annan stat innehåller rambeslutet vissa bestämmelser om regresskrav (artikel 19). Det innebär att den verkställande staten kan kräva ersättning av den utfärdande staten för de belopp som betalats ut till en skadelidande till följd av verkställigheten av en bevisinhämtningsorder, såvida inte skadan uteslutande beror på fel av den verkställande statens myndigheter i samband med verkställigheten.

Liknande regler om regressrätt finns i andra internationella överenskommelser som Sverige har anslutit sig till, bl.a. artikel 43 i 1990 års

Schengenkonvention och artikel 12 i rambeslutet om verkställighet av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial. I likhet med de bedömningar som gjorts i fråga om regressrättsbestämmelserna i de tidigare instrumenten är ingen lagreglering påkallad eftersom det är fråga om skyldigheter som gäller mellan stater (se t.ex. prop. 1997/98:42 s. 83 och prop. 2004/05:115 s. 78).

6.4 Straffrättsliga och andra tillämpliga förfaranden samt behöriga myndigheter

Regeringens bedömning: Lagstiftningen för genomförandet av rambeslutet bör anvisa vilka straffrättsliga förfaranden som ska omfattas. Vidare behöver det anges vilka rättsliga myndigheter som ska vara behöriga att utfärda respektive erkänna och verkställa en bevisinhämtningsorder.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser har yttrat sig i frågan om vilka rättsliga myndigheter som ska vara behöriga att utfärda en bevisinhämtningsorder. *Hovrätten över Skåne och Blekinge*, *Åklagarmyndigheten* och *Ekobrottsmyndigheten* är tveksamma till att andra än åklagare och domare ska kunna utfärda en bevisinhämtningsorder. *Rikspolisstyrelsen* och *Kustbevakningen* ser däremot positivt på att även andra brottsutredande myndigheter ska få möjlighet att utfärda en bevisinhämtningsorder. I övrigt har remissinstanserna inte framfört några särskilda synpunkter.

Skälen för regeringens bedömning

Straffrättsliga och andra förfaranden

Bevisinhämtningsordern avser straffrättsliga förfaranden. En grundförutsättning är att förfarandet avser en gärning som är straffbar enligt lagen i den utfärdande staten. I likhet med såväl Schengenkonventionen som 2000 års EU-konvention om internationell rättslig hjälp i brottmål omfattar rambeslutet även vissa administrativa förfaranden. Det gäller administrativa förfaranden som kan leda till ett förfarande inför en domstol med behörighet i brottmål. Detsamma gäller vissa andra förfaranden som kan leda till ett fortsatt förfarande i en brottmålsdomstol.

För Sverige som utfärdande stat kan det bara bli aktuellt med straffrättsliga förfaranden eftersom det i svensk rätt inte finns sådana administrativa förfaranden som överprövas av allmän domstol som brottmål (jfr prop. 2004/05:144 s. 52). Utgångspunkten bör vara att alla brottmålsförfaranden ska omfattas. Frågan om behöriga rättsliga myndigheter behandlas nedan.

När det gäller erkännande och verkställighet i Sverige innebär inte utvidgningen till vissa administrativa och andra förfaranden någon principiell nyhet. Lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål innehåller motsvarande bestämmelser. I samband med att de

infördes konstaterades att den omständigheten att vissa länder har valt att beivra vissa överträdelse genom en administrativ eller annan icke straffrättslig ordning inte bör hindra ett internationellt samarbete på området (prop. 1999/2000:61 s. 75). Samma bedömning bör göras i fråga om bevisinhämtningsordern.

Även förfaranden som avser ett brott eller en överträdelse av en juridisk person omfattas av rambeslutet. Juridiska personer har inte straffansvar enligt svensk rätt. Sådant straffansvar förekommer dock i andra medlemsstater och en bevisinhämtningsorder ska även i dessa fall kunna verkställas i Sverige. Motsvarande gäller sedan länge i fråga om rättslig hjälp, vilket uttryckligen framgår av lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål, och det finns inte skäl att göra någon annan bedömning när det gäller bevisinhämtningsordern.

Reglerna för genomförande av rambeslutet bör ange vilka förfaranden som omfattas av bevisinhämtningsordern och att denna samarbetsform också är tillämplig när det aktuella förfarandet i den utfärdande staten avser en juridisk person.

Behöriga myndigheter

För att genomföra rambeslutet krävs ställningstaganden beträffande behöriga myndigheter. Hur brottsutredningen bedrivs och vilka myndigheter som ansvarar för att hämta in bevisning skiljer sig i de olika staterna. Principen om ömsesidigt erkännande får anses innebära att den nationella ordning som valts ska respekteras. I linje med ett sådant synsätt överlämnar rambeslutet i princip till respektive medlemsstat att avgöra vilka myndigheter som ska vara behöriga att utfärda respektive erkänna och verkställa en bevisinhämtningsorder.

Det är dock så att internationell rättslig hjälp i brottmål traditionellt är ett samarbete mellan rättsliga myndigheter, varmed i det sammanhanget förstås domstolar, åklagare och i förekommande fall undersökningsdomare. De nya samarbetsformer som utvecklats inom EU på detta område har också i stor utsträckning begränsats till rättsliga myndigheter av detta slag, t.ex. rambeslutet om frysningsbeslut. Därmed dras en skiljelinje gentemot det internationella polis- och tullsamarbetet.

Rambeslutet om bevisinhämtningsordern innebär alltså ett genombrott av denna strikta uppdelning. Det kan motiveras eftersom en utvidgad krets av samarbetande myndigheter bättre återspeglar den existerande ordningen i flera medlemsstater, medger ett större utrymme för samarbete och därmed bidrar till större effektivitet. Det innebär också en överbryggnings mellan det existerande rättsliga samarbetet, begränsat till åklagare och domstolar, och polissamarbete för inhämtning av föremål, handlingar eller uppgifter i avsikt att använda dem som bevisning. Sverige har under förhandlingarna aktivt verkat för att åstadkomma detta.

I fråga om erkännande och verkställighet innehåller rambeslutet emellertid begränsningar när det gäller beslut fattade av andra myndigheter än domstolar och åklagare. Ett beslut att vägra erkänna eller att skjuta upp verkställigheten ska normalt fattas av en domare eller åklagare, men om en annan myndighet har utfärdat ordern får undantag också göras från detta krav. Rambeslutet föreskriver vidare en generell

rätt för staterna att vägra erkänna och verkställa en bevisinhämtningsorder som har utfärdats av en annan myndighet om ordern inte har godkänts av en domstol, domare, undersökningsdomare eller åklagare.

Promemorians slutsats var att det mot denna bakgrund finns goda skäl att vid genomförandet av rambeslutet skapa en svensk ordning som även möjliggör för andra brottsutredande myndigheter att utfärda en bevisinhämtningsorder. Denna ståndpunkt har också fått stöd av några remissinstanser, såsom *Rikspolisstyrelsen* och *Kustbevakningen*. Andra remissinstanser, t.ex. *Åklagarmyndigheten* och *Ekobrottsmyndigheten*, har däremot ställt sig mer tveksamma till en utvidgning. Ett skäl som anförts är att en sådan bevisinhämtningsorder i allmänhet ändå kommer att behöva godkännas av åklagare eller domstol för att den ska accepteras i andra medlemsstater. Åklagarmyndigheten har också framhållit att frågor om gränsdragningen mellan polissamarbete och samarbete mellan rättsliga myndigheter kräver noggranna överväganden.

När det gäller utformningen av svenska regler för erkännande och verkställighet uttalade promemorian att mycket talar för att en enhetlig ordning införs, vilket skulle innebära att beslutsfattandet faller på åklagare och domstol. Verkställandet av de åtgärder som kan bli aktuella bör dock överensstämma med vad som gäller i ett svenskt straffrättsligt förfarande. Det är också utgångspunkten för den ordning med verkställbarhetsförklaring som gäller för frysningsbeslut, vilken lämpligen kan tjäna som modell för bevisinhämtningsordern. Dessa bedömningar har vunnit stöd hos remissinstanserna.

Regeringen gör följande bedömning. Den ordning som införs för bevisinhämtningsordern bör vara så effektiv och lättillämplig som möjligt utan att avkall görs på rättssäkerheten. Andra utgångspunkter bör vara att ordningen så nära som möjligt ansluter till vad som gäller för bevisinhämtning i ett svenskt straffrättsligt förfarande och till reglerna om traditionell rättslig hjälp i brottmål. För erkännande och verkställighet i Sverige talar goda skäl för att en ordning motsvarande den som införts för frysningsbeslut bör väljas. De val som andra stater gör i fråga om utfärdande myndigheter bör respekteras. När det gäller utfärdande av en bevisinhämtningsorder i Sverige finns både skäl för och emot att utse även andra myndigheter än åklagare och domstol som utfärdande myndigheter. Detta kräver noggranna överväganden och ett slutligt ställningstagande beträffande de frågor som nu anförts bör anstå till dess rambeslutet genomförs. Härmed ges också möjlighet att samverka med andra stater under genomförandetiden i syfte att utröna vilka förutsättningar som i praktiken kommer att gälla beträffande erkännande och verkställighet av en bevisinhämtningsorder som har utfärdats av andra än domstolar och åklagare. Rådets generalsekretariat ska underrättas om vilka de behöriga utfärdande och verkställande myndigheterna är, se avsnitt 7.2.

Utöver behöriga myndigheter för utfärdande och verkställighet ger rambeslutet staterna möjlighet att utse centralmyndigheter för att biträda de behöriga myndigheterna och tjäna som kommunikationskanaler. Detta behandlas i avsnitt 6.5.

Regeringens bedömning: För att genomföra rambeslutet kommer vissa förfaranderegler att krävas. Det gäller bl.a. tidsfrister, det formulär som ska användas, formerna för översändandet av en order, användningsbegränsande villkor och rättsmedel. Härtill behövs det förfaranderegler för att en order ska kunna utfärdas respektive erkännas och verkställas i Sverige.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna delar i huvudsak promemorians bedömning.

Åklagarmyndigheten och *Ekobrottsmyndigheten* har betonat fördelarna med såväl tidsfristerna som det formulär som ska användas för bevisinhämtning. Vad avser frågan om rättsmedel har båda myndigheterna framfört invändningar mot att införa möjligheter att föra talan mot ett beslut om att utfärda en bevisinhämtningsorder. Åklagarmyndigheten har vidare framhållit vikten av att överklagandereglerna utformas på ett sätt som möjliggör för Sverige att verkställa en utländsk bevisinhämtningsorder inom de tidsramar som anges i rambeslutet.

Skälen för regeringens bedömning

För att den europeiska bevisinhämtningsordern ska fungera i praktiken krävs det att den omges av ett processuellt ramverk. Det gäller såväl för utfärdande som för erkännande och verkställighet av ordern. Rambeslutet anvisar vissa förfaranderegler, men lämnar många processuella frågor till respektive medlemsstat att avgöra. Till stor del handlar det om frågor av praktisk natur. Rambeslutets reglering, vilken får tas om hand vid genomförandet, omfattar således bl.a. det formulär som ska användas, formerna för översändande av rambeslutet och skyldigheter gällande underrättelser, information och samråd.

På staternas lott faller bl.a. att avgöra den beslutsordning som ska tillämpas vid utfärdande respektive erkännande och verkställighet av en order samt förutsättningarna för utfärdandet. Dessa frågor har berörts i avsnitt 6.2 och 6.3. Vid utformningen av förfarandet krävs att rambeslutets tidsfrister iakttas.

Många av de förfaranderegler som rambeslutet ställer upp har svarigheter när det gäller internationell rättslig hjälp och frysning. Möjliga processuella lösningar står därmed att finna i befintliga lagar, främst lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål och lagen (2005:500) om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningsbeslut. Dessa regler kommer naturligtvis att beaktas vid genomförandet av bevisinhämtningsordern. I enlighet med vad som anförts i avsnitt 6.1 kommer även frågan om samordning av regelverken att tas upp i samband med genomförandet av rambeslutet.

Rambeslutet innehåller bestämmelser om hur bevisinhämtningsordern ska utformas och översändas (artiklarna 6 och 8). Ordern ska vara skriftlig och upprättas enligt det formulär som är fogat till rambeslutet. Motsvarande bestämmelser, och regler om de språk som godtas, finns även i genomförandelagstiftningen för andra rambeslut. Rambeslutets regler om kommunikationsformer och kommunikationskanaler överensstämmer också i allt väsentligt med vad som gäller enligt lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål och föreskrifterna för den europeiska arresteringsordern samt för frysningsbeslut. Bevisinhämtningsordern ska följaktligen översändas på ett sätt som gör det möjligt för den verkställande staten att få en skriftlig uppteckning. All kommunikation med anledning av bevisinhämtningsordern ska vidare ske direkt mellan den utfärdande och den verkställande myndigheten, med eventuellt biträde av centralmyndigheter i de berörda medlemsstaterna. I likhet med vad som gäller enligt lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål ska en felsänd ansökan överlämnas till den behöriga verkställande myndigheten. En svensk reglering av dessa frågor behövs också i förhållande till bevisinhämtningsordern och den bör utformas med liknande, existerande bestämmelser som förebild. Det rättsliga samarbetet mellan EU:s medlemsstater sker huvudsakligen genom direktkommunikation mellan de berörda myndigheterna, utan inblandning av den centralmyndighet som finns inom Justitiedepartementet. Det bör också vara utgångspunkten när det gäller bevisinhämtningsordern.

De villkor om användningsbegränsningar för personuppgifter som rambeslutet innehåller (artikel 10) medför också krav på lagreglering. Motsvarande föreskrifter finns i EU:s konvention av den 29 maj 2000 om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål (se avsnitt 4.5), vilka i svensk rätt har genomförts i lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål.

Förfarandet vid utfärdande, erkännande och verkställighet

Förfarandet för utfärdande respektive erkännande och verkställighet av en bevisinhämtningsorder lämnas i huvudsak till medlemsstaten att bestämma. Rambeslutet innehåller dock vissa föreskrifter. Utöver de frågor om förfarandet som redovisats i avsnitt 6.1–6.4 finns det bl.a. föreskrifter som rör underrättelser, information och samråd. Föreskrifterna innebär bl.a. att om den verkställande myndigheten inte kan hålla angivna tidsfrister, eller i övrigt inte kan iaktta de formaliteter och förfaranden som angetts av den utfärdande myndigheten, ska den underrätta den utfärdande myndigheten om detta. Vidare ska den verkställande myndigheten, om den överväger att vägra verkställighet, i några fall samråda med den behöriga myndigheten i den utfärdande staten. En kommande reglering av förfarandet kommer alltså att innehålla bestämmelser om detta.

Rambeslutet föreskriver vissa tidsfrister för att besluta om att vägra erkänna en order och att ta eftersökta föremål, handlingar eller uppgifter i besittning (artikel 15). Skyndsamhetskrav gäller också för vissa åtgärder. Bland annat ska det som hämtats in översändas utan onödigt dröjsmål till den utfärdande myndigheten. Särskilda önskemål om kortare tidsfrister ska så långt som möjligt iakttas. Redan i dag gäller att ansökningar om

rättslig hjälp i brottmål ska behandlas skyndsamt och särskilda tidsfrister gäller enligt lagstiftningen för den europeiska arresteringsordern och för frysningsbeslut. På liknande sätt bör även de tidskrav som ställs i förhållande till bevisinhämtningsordern kunna regleras.

När det gäller verkställighet gäller vidare att särskilda formaliteter och förfaranden som den utfärdande myndigheten begär ska iakttas av den verkställande myndigheten under förutsättning att de inte strider mot rambeslutet eller grundläggande rättsprinciper i den verkställande staten (artikel 12). Det kan även innebära att den utfärdande myndigheten medverkar vid verkställigheten av ordern (se artikel 9 punkt 2). Avsikten är att de föremål, handlingar eller uppgifter som hämtas in verkligt ska kunna användas som bevisning i den utfärdande staten. Motsvarande gäller enligt moderna överenskommelser om internationell rättslig hjälp och återspeglas i lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål. En sådan bestämmelse finns även i 3 kap. 7 § lagen om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningsbeslut. Det finns således inga principiella betänkligheter mot att godta en ordning av detta slag också i förhållande till bevisinhämtningsordern.

Föremål, handlingar eller uppgifter som har hämtats in ska överlämnas till den utfärdande staten. I samband med detta ska den verkställande myndigheten ange om materialet ska återlämnas, vilket i så fall ska ske så snart den utfärdande staten inte längre behöver det. Det gäller oavsett på vilket sätt som materialet har hämtats in. Användningsbegränsande villkor gäller även för användningen av personuppgifter som inhämtats genom en bevisinhämtningsorder. En reglering av dessa frågor krävs. Lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål innehåller särskilda regler om överlämnande av egendom som tagits i beslag och om uppställande av villkor. När det gäller beslag avviker bestämmelserna om rättslig hjälp från rättegångsbalkens regler på så sätt att en domstol alltid ska pröva om beslaget är lagligen grundat och avgöra om egendomen ska överlämnas till den ansökande staten. Motsvarande torde också krävas när det gäller bevisinhämtningsordern.

Rättsmedel

Det förfarande som väljs för att erkänna och verkställa en bevisinhämtningsorder i Sverige ska, enligt rambeslutet, innefatta regler om överprövning i domstol. Den närmare utformningen av beslutsordningen lämnas till respektive medlemsstat att avgöra. Dock krävs det att de tidsfrister som rambeslutet ställer upp för erkännande och verkställighet iakttas. För de berörda parterna ska det hur som helst vara fråga om ett effektivt rättsmedel. Vidare föreskrivs att den utfärdande staten ska få vissa underrättelser och ha rätt att föra fram synpunkter i processen.

Rambeslutet förutsätter alltså att det nationella förfarandet utformas så att överprövning eller omprövning kan ske i domstol inom de tidsfrister som föreskrivs. De svenska reglerna ska utformas med denna utgångspunkt vilket innebär att beslut ska underställas domstol eller att en möjlighet att överklaga till domstol införs.

I fråga om utfärdandet av en bevisinhämtningsorder gäller att beslutet endast får överklagas i den utfärdande staten och att de rättsmedel som

finns i ett jämförbart nationellt fall ska kunna tillämpas. Enligt promemorian borde en rätt att överklaga ett sådant beslut övervägas. Denna slutsats har fått remisskritik. Som *Åklagarmyndigheten* och *Ekobrottsmyndigheten* har påtalat är det inte möjligt att överklaga ett beslut om att ansöka om rättslig hjälp. Myndigheterna har även betonat vikten av att av utredningsskäl kunna vidta vissa förundersökningsåtgärder utan att dessa i förväg blir kända. Beslut om bevisinhämtning i ett svenskt förfarande är inte föremål för särskilt överklagande. Någon skyldighet att införa en rätt att överklaga utfärdandet av en bevisinhämtningsorder i Sverige följer inte av rambeslutet och frågan om behovet och lämpligheten av en sådan reglering får analyseras ytterligare i samband med att rambeslutet genomförs.

När det gäller erkännande och verkställighet av en utländsk bevisinhämtningsorder kan det, såsom redovisats i avsnitt 6.3, vara lämpligt att införa en ordning som innebär att en svensk verkställbarhetsförklaring krävs och att domstolsprövning alltid sker sedan ordern verkställts, dvs. sedan föremålet, handlingen eller uppgiften inhämtats. Det skulle motsvara vad som gäller för frysningsbeslut och uppfylla rambeslutets krav på rättsmedel i den verkställande staten.

Hur kraven om rättsmedel ska tas om hand och förfarandet i stort bör bedömas i ett sammanhang och närmare överväganden får anstå till det kommande lagstiftningsarbetet.

7 Antagande av rambeslutet och svenska förklaringar

7.1 Antagande av rambeslutet

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner utkastet till Europeiska unionens rambeslut om en europeisk bevisinhämtningsorder för att inhämta föremål, handlingar eller uppgifter som ska användas i straffrättsliga förfaranden.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser, utom *Sveriges advokatsamfund*, har tillstyrkt förslaget eller inte haft något att invända mot det samt ansett att rambeslutet kan antas utan att någon lagtext är föreslagen.

Skälen för regeringens förslag

En principöverenskommelse har nåtts mellan EU:s medlemsstater om innehållet i rambeslutet. Målet med rambeslutet är att i straffrättsliga förfaranden förenkla och effektivisera inhämtande av bevisningen från en annan medlemsstat. Rambeslutet syftar till en tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning och är enligt artikel 34 punkt 2 i Fördraget om Europeiska unionen bindande för medlemsstaterna när det gäller det resultat som ska uppnås. Eftersom genomförande av rambeslutet bedöms kräva lagändringar eller ny lag krävs, enligt 10 kap. 2 § regeringsformen,

riksdagens godkännande innan Sverige kan rösta för ett antagande av rambeslutet i ministerrådet. Sverige har avgett en konstitutionell förklaring till rambeslutet med den innebörden.

Sverige bör anta rambeslutet

Inom den Europeiska unionen pågår ett omfattande arbete för att förbättra det straffrättsliga samarbetet. Målsättningen är att samarbetet ska bygga på principen om ömsesidigt erkännande av rättsliga beslut inom EU. Det aktuella rambeslutet är att se som ett första steg i arbetet med att effektivisera och förenkla inhämtande av bevis från en annan medlemsstat. Bistånd med bevisinhämtning utgör en central del av det straffrättsliga samarbetet men kan samtidigt vara förenat med betydande svårigheter i praktiken. Ett väl fungerande system för bevisinhämtning inom EU är av stor betydelse för bekämpningen av alla former av brottslighet, inte minst när det gäller allvarlig och gränsöverskridande brottslighet. Det är därför positivt att ett samarbete som utgår från principen om ömsesidigt erkännande nu också införs i fråga om bevisinhämtning.

Bevisinhämtning inom EU sker i dag med hjälp av traditionell internationell rättslig hjälp i brottmål. En ansökan om rättslig hjälp prövas av den medlemsstat där bevisningen finns. Förfarandet är ofta tidskrävande och omgärdat av formella krav. Det material som hämtas in på detta sätt kan inte alltid användas som bevisning i den ansökande staten. Rambeslutet erbjuder ett antal fördelar jämfört med det nuvarande samarbetet. Principen om ömsesidigt erkännande ger utrymme för ett förenklat förfarande i den stat där bevisningen ska hämtas in. Till detta bidrar också det standardformulär som ska användas. Den förenklade prövningen och de tidsgränser som införs förväntas medföra ett snabbare förfarande. Erfarenheterna från tillämpningen av t.ex. den europeiska arresteringsordern visar tydligt att uttryckliga krav på tidsfrister påskyndar handläggningen jämfört med den tidigare gällande ordningen. Både *Stockholms tingsrätt* och *Rikspolisstyrelsen* har i remissvaren särskilt framhållit goda erfarenheter av den europeiska arresteringsordern. Kopplingen till frysningsrambeslutet skapar dessutom en kedja för att säkra och faktiskt få tillgång till bevismaterial som finns i en annan medlemsstat.

Den svenska regleringen ger redan i dag svenska åklagare och domstolar relativt goda möjligheter att på ett lätt och smidigt sätt bistå sina utländska motsvarigheter. Det gäller dock inte alltid när svenska ansökningar hanteras utomlands. Rambeslutet kan förväntas medföra förbättrade möjligheter för svenska brottsutredande myndigheter att få tillgång till bevis som finns i andra medlemsstater. En potentiell fördel, inte minst för svensk del, är att rambeslutet lämnar utrymme för andra brottsutredande myndigheter än åklagare att medverka i samarbetet med stöd av bevisinhämtningsordern, även om detta är omgärdat av olika begränsningar.

En effektiv svensk brottsbekämpning förutsätter bra verktyg för att samarbeta med andra stater. Rambeslutet utgör ett led i en positiv utveckling av det straffrättsliga samarbetet inom EU och bevisinhämtnings-

ordern är ett verktyg som svenska brottsutredande myndigheter bör få tillgång till. Mot den bakgrund som nu har lämnats anser regeringen att Sverige ska anta rambeslutet.

Förslag till lagstiftning varken kan eller bör lämnas nu

Ett genomförande av rambeslutet föranleder ett behov av svenska lagstiftningsåtgärder. En analys av lagstiftningsbehovet och utgångspunkterna för de överväganden som bör göras har redovisats i avsnitt 6. Av redogörelsen framgår att det är fråga om ett samarbete som förekommer redan i dag, men att rambeslutet förändrar formerna för samarbetet. Genomförandet kan därför inte anses medföra några principiella problem. Däremot finns det ett antal tekniska lagstiftningsfrågor som kräver noggranna analyser och överväganden.

Det vore givetvis att föredra att riksdagen fick möjlighet att ta ställning till såväl frågan om att anta rambeslutet som erforderliga lagändringar vid ett och samma tillfälle, vilket också *Sveriges advokatsamfund* har påtalat. Det finns dock en politisk överenskommelse mellan medlemsstaterna om innehållet i rambeslutet, vilken för svensk del har föregåtts av sedvanligt samråd med riksdagen, och det är önskvärt att rambeslutet kan antas inom en snar framtid. Utarbetande och beredning av förslag till lagändringar är en tidskrävande process. Om lagförslag tas fram redan före antagandet av ett rambeslut kan Sverige, till skillnad från övriga medlemsstater, inte utnyttja den genomförandetid och de möjligheter att samverka med de andra staterna som annars finns. Till detta kommer behovet av att anta färdigförhandlade rambeslut innan EU:s nya reformfördrag, Lissabonfördraget, träder i kraft, varvid denna typ av instrument inte längre kommer att tillämpas beträffande det straffrättsliga samarbetet. Utarbetandet av förslag till lagändringar skulle innebära att rambeslutet inte kan antas före Lissabonfördragets ikraftträdande. En konsekvens av detta vore att införandet av en europeisk bevisinhämtningsorder inom EU fördröjs och därmed även den förbättring av det straffrättsliga samarbetet som samarbetsformen förväntas medföra, inte minst för svenskt vidkommande.

Av nu angivna skäl bör Sverige medverka till att rambeslutet snarast kan antas. Det finns därmed också anledning att lägga fram en proposition till riksdagen om godkännande av rambeslutet utan att regeringen samtidigt lägger fram förslag till de lagändringar som genomförandet av rambeslutet påkallar. Förslag till lagstiftning bör föregås av ytterligare överväganden av de frågeställningar som har redovisats i avsnitt 6 och bygga på ett sedvanligt beredningsunderlag. Det kan också noteras att riksdagen tidigare vid ett flertal tillfällen har godkänt att rambeslut antas utan att lagförslag samtidigt har lämnats. Med hänsyn härtill och för att undvika att genomförandet av rambeslutet försenas flera år föreslås inte nu någon ny lagstiftning. Förslag till lagstiftning kommer att läggas fram vid ett senare tillfälle.

Regeringens förslag: Vid antagande av rambeslutet ska Sverige lämna en förklaring om avsikten att i svensk rätt införa den vägransgrund som uttrycks i artikel 13 punkt 1f. Det vill säga punkten om brott som helt eller delvis begåtts här i landet och brott som begåtts utanför den utfärdande staten men som inte skulle kunna lagföras i Sverige när de är begångna utomlands.

Regeringens bedömning: Inga andra förklaringar bör lämnas i samband med att rambeslutet antas.

Promemorians förslag och bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser har tillstyrkt ställningstagandena eller inte haft något att invända mot dem.

Hovrätten över Skåne och Blekinge har även yttrat sig över de förklaringar som framöver kan bli aktuella.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Enligt rambeslutet får medlemsstaterna lämna förklaringar till artikel 6, om de språk som en bevisinhämtningsorder får vara skriven på, artikel 11 punkt 5, om krav på godkännande av viss typ av myndighet, och artikel 13 punkt 1f, om vägran på grund av den s.k. territorialitetsprincipen. Förklaringar till artikel 6 och 11 punkt 5 får lämnas när rambeslutet antas eller vid en senare tidpunkt. Däremot krävs att den medlemsstat som vill införliva vägransgrunden i artikel 13 punkt 1f underrättar rådets generalsekretariat om detta vid antagande av rambeslutet, vilket framgår av artikel 23 punkt 3.

Förklaring om språk (artikel 6)

Enligt artikel 6 ska en bevisinhämtningsorder översättas till ett av den verkställande statens officiella språk, eller till ett annat officiellt språk inom EU som den verkställande staten har förklarat sig godta. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* har framfört att Sverige bör godta en bevisinhämtningsorder även på vissa andra språk än svenska. Frågan om Sverige bör avge en förklaring enligt denna artikel låter sig bäst bedömas i samband med det kommande lagstiftningsarbetet. Någon förklaring enligt artikel 6 bör inte avges i samband med antagandet av rambeslutet.

Förklaring om krav på rättslig myndighets godkännande i vissa fall (artikel 11 punkt 5)

Enligt artikel 11 punkt 5 får en medlemsstat förklara att den alltid kommer att kräva att en bevisinhämtningsorder ska ha godkänts av en domare, domstol, undersökningsdomare eller allmän åklagare. Därmed inskränks utrymmet för att godta en bevisinhämtningsorder som har utfärdats av någon annan myndighet, se avsnitt 6.4. En förutsättning för en

förklaring av detta slag är att ett sådant godkännande också krävs enligt den statens lagstiftning i liknande nationella mål.

Hovrätten över Skåne och Bleking har anfört att frågan huruvida Sverige ska kräva ett sådant godkännande nogga bör övervägas. Detta bör enligt hovrätten lämpligast ske i samband med att medlemsstaterna har utsett behöriga myndigheter. När det gäller det gränsöverskridande rättsliga samarbetet har Sveriges inställning genomgående varit att principen om ömsesidigt erkännande bör innebära att medlemsstaterna bör acceptera varandras nationella myndighetsstrukturer. Detta innebär att vi bör kunna erkänna och verkställa en bevisinhämtningsorder, oavsett vilken behörig myndighet i den utfärdande staten som har fattat beslutet. Sverige bör alltså inte avge någon förklaring som innebär ett krav på godkännande från viss typ av myndighet. Skulle den inställningen förändras kan dock Sverige avge en förklaring vid ett senare tillfälle.

Förklaring om territorialitetsprincipen som vägransgrund (artikel 13 punkt 1f)

Enligt artikel 13 punkt 1f får erkännande och verkställighet av en bevisinhämtningsorder vägras på grund av att brottet helt eller delvis har begåtts i den verkställande staten. Vägransgrunden omfattar även fall då brottet har begåtts utanför den utfärdande staten och det inte vore möjligt att lagföra brottet i den verkställande staten om det har begåtts utanför den statens territorium. Såsom framgått i avsnitt 6.3 bör frågan om en vägransgrund av detta slag bör tillämpas i förhållande till bevisinhämtningsordern nogga övervägas i det lagstiftningsarbete som behövs för att genomföra rambeslutet. En förklaring om att tillämpa vägransgrunden kan bara avges i samband med antagandet av rambeslutet. För att bevara möjligheten att tillämpa den bör Sverige vid antagandet av rambeslutet avge en förklaring om avsikten att införa vägransgrunden i nationell rätt. Det är möjligt att senare återkalla förklaringen.

Andra förklaringar enligt rambeslutet

Medlemsstaterna ska underrätta rådets generalsekretariat om vilken eller vilka myndigheter som är behöriga som utfärdande respektive verkställande myndighet. Därutöver ska de medlemsstater som utser en centralmyndighet, eller flera, informera generalsekretariatet om det. Någon tidpunkt är inte angiven för dessa underrättelser. Myndighetsfrågorna kommer att bedömas i det kommande lagstiftningsarbetet. De underrättelser som nu redovisats bör därför anstå till genomförandet av rambeslutet.

8 Ekonomiska konsekvenser

Rambeslutet är avsett att effektivisera och förbättra det rättsliga samarbetet inom EU när det gäller bevisinhämtning i straffrättsliga förfaranden. Förbättrade möjligheter för de brottsutredande myndigheterna

bidrar till en förbättrad brottsbekämpning, vilket i sig kan medföra positiva samhällsekonomiska konsekvenser.

Det är här fråga om åtgärder som staterna redan i dag bistår varandra med, men som nu ska genomföras på ett annat sätt. Den nya samarbetsformen är avsedd att vara enklare, snabbare och mer effektivt än dagens samarbete. Det gäller de berörda rättsliga myndigheternas arbete såväl när de begär utländskt bistånd som när de bistår sina utländska motsvarigheter. Ett förbättrat internationellt samarbete kan visserligen leda till fler ärenden av detta slag än i dag, men detta torde kompenseras av de effektivitetsvinster som kan förväntas. Det rör sig dessutom under alla förhållanden om ett relativt litet antal ärenden jämfört med de brottsutredande myndigheternas och domstolarnas totala ärendemängd. Trots svårigheten att nu bedöma om antalet ärenden kommer att förändras, kan därför rambeslutet, när det har genomförts, inte förväntas medföra annat än marginella kostnadsförändringar. Eventuella kostnadsökningar ska därför finansieras inom myndigheternas befintliga anslag. De ekonomiska konsekvenserna av rambeslutet bör följas upp.

Rådets rambeslut
av den
om en europeisk bevisinhämtningsorder för att
inhämta föremål, handlingar eller uppgifter som ska
användas i straffrättsliga förfaranden

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA
RAMBESLUT

med beaktande av fördraget om Europeiska unionen, särskilt artikel 31
och artikel 34.2 b,

med beaktande av kommissionens förslag,

med beaktande av Europaparlamentets yttrande¹, och

av följande skäl:

- (1) Europeiska unionen har som mål att bevara och utveckla unionen som ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. Enligt slutsatserna från Europeiska rådet i Tammerfors den 15 och 16 oktober 1999, särskilt punkt 33 i dessa, bör principen om ömsesidigt erkännande bli en hörnsten i det rättsliga samarbetet på både det civilrättsliga och det straffrättsliga området inom unionen.
- (2) Den 29 november 2000 antog rådet, i enlighet med slutsatserna från Tammerfors, ett åtgärdsprogram för genomförande av principen om ömsesidigt erkännande på straffrättens område². Det här rambeslutet är nödvändigt för att fullfölja åtgärd 5 och 6 i det programmet, som gäller ömsesidigt erkännande av bevisinhämtningsorder.
- (3) I Haagprogrammet³, som ingick i Europeiska unionens slutsatser från mötet den 4–5 november 2004, betonas i punkt 3.3.1 vikten av att förverkliga det övergripande åtgärdsprogrammet för att genomföra principen om ömsesidigt erkännande på straffrättens område och framhäver introduktionen av den europeiska bevisinhämtningsordern som en prioritering.
- (4) Rådets rambeslut 2002/584/RIF av den 13 juni 2002 om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlems-

¹ EUT C 103E, 29.4.2004, s. 452.

² EGT C 12, 15.1.2001, s. 10.

³ EUT C 53, 3.3.2005, s. 1.

staterna¹ var den första konkreta åtgärden inom straffrättsområdet för att genomföra principen om ömsesidigt erkännande.

Prop. 2007/08:141
Bilaga 1

- (5) Rådets rambeslut 2003/577/RIF av den 22 juli 2003 om verkställighet i Europeiska unionen av beslut om frysning av egendom eller bevismaterial² är inriktat på behovet av omgående ömsesidigt erkännande av beslut om att förhindra förstörelse, omvandling, flyttning, överföring eller överlåtelse av bevisning. Rambeslutet behandlar dock bara en aspekt av det straffrättsliga samarbetet i bevisfrågor, och efterföljande överföring av bevismaterial är lämnat till förfarandet för ömsesidig rättslig hjälp i brottmål.
- (6) Det är därför nödvändigt att ytterligare förbättra det rättsliga samarbetet genom att tillämpa principen om ömsesidigt erkännande på rättsliga beslut genom en europeisk bevisinhämtningsorder för att inhämta föremål, handlingar och uppgifter som ska användas i straffrättsliga förfaranden.
- (7) Den europeiska bevisinhämtningsordern får användas för att inhämta alla föremål, handlingar och uppgifter som kan behöva användas i straffrättsliga förfaranden för vilka den får utfärdas. Detta får till exempel omfatta föremål, handlingar och uppgifter som erhållits från tredje man eller som inhämtats genom husrannsakan, inklusive i den misstänktes privata utrymmen, historiska uppgifter om användning av tjänster, inklusive ekonomiska transaktioner, historiska protokoll från uttalanden, intervjuer och förhör, samt andra protokoll, inklusive resultat från särskilda utredningsåtgärder.
- (8) Principen om ömsesidigt erkännande är baserad på en hög grad av tillit mellan medlemsstaterna. För att öka denna tillit bör rambeslutet innehålla betydande garantier till skydd för grundläggande rättigheter. Den europeiska bevisinhämtningsordern bör därför endast kunna utfärdas av domare, domstolar, undersökningsdomare, allmänna åklagare och vissa andra rättsliga myndigheter som utses av medlemsstaterna i enlighet med detta rambeslut.
- (9) Detta rambeslut har antagits i enlighet med artikel 31 i fördraget och omfattar därför rättsligt samarbete enligt denna artikels mening, i syfte att bistå vid bevisinhämtning för sådana förfaranden som fastställs i artikel 5 i detta rambeslut. Även om andra myndigheter än domare, domstolar, undersökningsdomare och allmänna åklagare kan medverka vid sådan bevisinhämtning i enlighet med artikel 2 c ii, omfattar detta rambesluts tillämpnings-

¹ EGT L 190, 18.7.2002, s. 1.

² EUT L 196, 2.8.2003, s. 45.

område inte polis-, tull- och gränssamarbete samt administrativt samarbete vilka regleras av andra bestämmelser i fördragen.

Prop. 2007/08:141
Bilaga 1

- (10) Definitionen av begreppet "husrannsakan eller beslag" bör inte åberopas för tillämpning av andra instrument som är tillämpliga mellan medlemsstaterna, särskilt inte Europarådets konvention om inbördes rättshjälp i brottmål av den 20 april 1959 och de instrument som kompletterar denna.
- (11) En europeisk bevisinhämtningsorder bör utfärdas endast när inhämtandet av de begärda föremålen, handlingarna eller uppgifterna är nödvändigt och proportionerligt för de straffrättsliga eller övriga förfaranden som är aktuella. Dessutom bör en europeisk bevisinhämtningsorder utfärdas endast när de berörda föremålen, handlingarna eller uppgifterna kan erhållas i enlighet med den utfärdande statens lagstiftning i ett jämförbart fall. Ansvaret för att säkerställa att dessa villkor följs bör ligga hos den utfärdande myndigheten. Skälen för att inte erkänna eller verkställa ett beslut bör därför inte omfatta dessa frågor.
- (12) Den verkställande myndigheten bör inhämta de begärda föremålen, handlingarna eller uppgifterna på det minst ingripande sättet.
- (13) När det gäller uppgifter i elektronisk form som inte är lokaliserade i den verkställande staten bör den verkställande myndigheten ha skyldighet att verkställa den europeiska bevisinhämtningsordern endast i den utsträckning detta är möjligt enligt den verkställande statens lagstiftning.
- (14) Det bör, om det vid införlivandet av artikel 12 så föreskrivs i den utfärdande statens nationella lag, vara möjligt för den utfärdande myndigheten att anmoda den verkställande myndigheten att följa preciserade formaliteter och förfaranden för rättsliga eller administrativa processer som kan underlätta att begärda bevis godtas i den utfärdande staten, exempelvis att dokument förses med officiella stämplor, att en företrädare för den utfärdande staten närvarar eller att tider och datum registreras för att skapa en beviskedja. Tvångsåtgärder bör inte omfattas av sådana formaliteter och förfaranden.
- (15) Verkställighet av en europeisk bevisinhämtningsorder bör, i så hög grad som är möjligt och med förbehåll för grundläggande garantier enligt nationell lagstiftning, ske i enlighet med de formaliteter och förfaranden som uttryckligen anges av den utfärdande staten.
- (16) För att garantera effektivitet i det straffrättsliga samarbetet bör möjligheterna att vägra erkänna eller verkställa den europeiska bevisinhämtningsordern, liksom att skjuta upp verkställigheten, vara begränsade. Särskilt bör det inte vara möjligt att för vissa

brottskategorier vägra verkställa en europeisk bevisinhämtningsorder med motiveringen att den gärning som beslutet grundar sig på inte utgör ett brott enligt den verkställande statens nationella lagstiftning (dubbel straffbarhet).

- (17) Det bör vara möjligt att vägra en europeisk bevisinhämtningsorder om erkännande eller verkställighet av denna i den verkställande staten skulle innebära ett brott mot immunitet eller privilegier i den staten. Det finns ingen gemensam definition av begreppen immunitet eller privilegier inom Europeiska unionen och det överläts därför till den nationella lagstiftningen att exakt definiera dessa begrepp, som kan inbegripa skydd som gäller medicinska och juridiska yrken, men som inte bör tolkas på ett sätt som skulle strida mot skyldigheten att avskaffa vissa grunder för vägran enligt artikel 7 i Rådets akt av den 16 oktober 2001 om att i enlighet med artikel 34 i Fördraget om Europeiska unionen upprätta protokollet till konventionen om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater¹.
- (18) Det bör vara möjligt att vägra att erkänna eller verkställa en europeisk bevisinhämtningsorder, om verkställigheten skulle skada viktiga nationella säkerhetsintressen, äventyra informationskällan eller innebära att sekretessbelagda uppgifter om särskild underrättelseverksamhet används. Ett sådant skäl för att vägra erkännande eller verkställighet godtas emellertid endast när och i den mån som föremålen, handlingarna eller uppgifterna av dessa skäl inte används som bevis i ett liknande nationellt ärende.
- (19) De särskilda bestämmelserna i artikel 13.1 d jämförd med artikel 13.1 f påverkar inte hur och i vilken omfattning de övriga skälen för vägran i artikel 13.1 genomförs.
- (20) Tidsfrister behövs för att garantera ett snabbt, effektivt och konsekvent samarbete när det gäller att inhämta föremål, handlingar eller uppgifter i syfte att använda dessa i straffrättsliga förfaranden i Europeiska unionen.
- (21) Varje medlemsstat har i sin lagstiftning rättsmedel tillgängliga mot de sakskalet som ligger bakom beslut om att inhämta bevis, inklusive om beslutet är nödvändigt och proportionerligt, även om dessa rättsmedel kan skilja sig åt mellan medlemsstaterna och tillämpas i olika skeden i förfarandet.
- (22) Det är nödvändigt att införa en mekanism som gör det möjligt att bedöma rambeslutets effektivitet.
- (23) Eftersom målet med detta rambeslut, nämligen att ersätta systemet för ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan medlemsstaterna när

¹ EGT C 326, 21.11.2001, s. 1.

det gäller att inhämta föremål, handlingar eller uppgifter, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna på egen hand och det därför, på grund av dess omfattning och verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå, får rådet anta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen som det hänvisas till i artikel 2 i fördraget om Europeiska unionen och som fastställs i artikel 5 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen. I enlighet med proportionalitetsprincipen i den senare av dessa artiklar går detta rambeslut inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.

- (24) De personuppgifter som behandlas i samband med genomförandet av detta rambeslut kommer att skyddas i enlighet med tillämpliga instrument, inbegripet principerna i Europarådets konvention av den 28 januari 1981 om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter, och genom det kompletterande skydd som följer av detta rambeslut, i överensstämmelse med artikel 23 i konventionen av den 29 maj 2000 om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål mellan Europeiska unionens medlemsstater¹.
- (25) Den europeiska bevisinhämtningsordern bör samexistera med befintliga förfaranden för ömsesidig hjälp, men en sådan samexistens bör betraktas som övergående tills, i enlighet med Haag-programmet, de typer av bevisinhämtning som inte omfattas av detta rambesluts tillämpningsområde också blir föremål för ett instrument för ömsesidigt erkännande vars antagande kommer att leda till ett komplett system för ömsesidigt erkännande som ersätter förfaranden för ömsesidig hjälp.
- (26) Medlemsstaterna uppmanas att för egen räkning och i Europeiska unionens intresse upprätta tabeller som i största möjliga utsträckning visar sambandet mellan bestämmelserna i detta rambeslut och de nationella genomförandeåtgärderna och överlämna dessa till kommissionen tillsammans med texten till den nationella lag genom vilken detta rambeslut genomförs.
- (27) Detta rambeslut respekterar de grundläggande rättigheter och iakttar de principer som erkänns genom artikel 6 i fördraget om Europeiska unionen och som återspeglas i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, särskilt kapitel VI. Ingenting i detta rambeslut får tolkas som ett förbud att vägra verkställa en europeisk bevisinhämtningsorder om det på grundval av objektiva faktorer finns skäl att tro att bevisinhämtningsordern har utfärdats för att lagföra eller straffa en person på grund av dennes kön, ras eller etniska ursprung, religion, sexuella läggning, nationalitet, språk eller politiska uppfattning eller att denna persons ställning kan skadas av något av dessa skäl.

¹ EGT C 197, 12.7.2000, s. 1.

- (28) Detta rambeslut hindrar inte någon medlemsstat från att tillämpa sina konstitutionella regler om prövning i laga ordning, föreningsfrihet, tryckfrihet och yttrandefrihet i andra medier.
- (29) Detta rambeslut påverkar inte medlemsstaternas ansvar för att upprätthålla lag och ordning och skydda den inre säkerheten enligt artikel 33 i fördraget.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

AVDELNING I

DEN EUROPEISKA BEVISINHÄMTNINGSORDERN

Artikel 1

Definition av den europeiska bevisinhämtningsordern och skyldighet att verkställa ordern

1. Den europeiska bevisinhämtningsordern ska vara ett rättsligt beslut, utfärdat av en behörig myndighet i en medlemsstat i syfte att inhämta föremål, handlingar och uppgifter från en annan medlemsstat för användning i sådana förfaranden som avses i artikel 5.
2. Medlemsstaterna ska verkställa varje europeisk bevisinhämtningsorder på grundval av principen om ömsesidigt erkännande och i enlighet med bestämmelserna i detta rambeslut.
3. Detta rambeslut ska inte påverka skyldigheten att iakttä de grundläggande rättigheter och de grundläggande rättsprinciper som återges i artikel 6 i fördraget, och alla skyldigheter som åligger rättsliga myndigheter i detta avseende ska kvarstå opåverkade.

Artikel 2

Definitioner

I detta rambeslut avses med

- a) *utfärdande stat*: den medlemsstat i vilken den europeiska bevisinhämtningsordern har utfärdats,
- b) *verkställande stat*: den medlemsstat på vars territorium föremålen, handlingarna eller uppgifterna är lokaliserade eller, när det gäller uppgifter i elektronisk form, är direkt tillgängliga i enlighet med den verkställande statens lagstiftning,
- c) *utfärdande myndighet*:

- i) en domare, domstol, undersökningsdomare eller allmän åklagare, eller
- ii) en annan rättslig myndighet, enligt den utfärdande statens definition, som i det enskilda fallet handlar i egenskap av utredande myndighet i straffrättsliga förfaranden, med behörighet att besluta om bevisinhämtning i gränsöverskridande fall i enlighet med nationell lagstiftning,
- d) *verkställande myndighet*: en myndighet som enligt den nationella lagstiftning som genomför detta rambeslut har behörighet att erkänna eller verkställa en europeisk bevisinhämtningsorder i enlighet med detta rambeslut,
- e) *husrannsakan eller beslag*: alla straffrättsliga åtgärder enligt vilka en fysisk eller juridisk person under rättsligt tvång är förpliktigad att tillhandahålla eller medverka till tillhandahållandet av föremål, handlingar eller uppgifter och vilka, om de inte åtlyds, kan verkställas utan denna persons samtycke eller medföra en påföljd.

Artikel 3

Utseende av behöriga myndigheter

1. Varje medlemsstat ska underrätta rådets generalsekretariat om vilken eller vilka myndigheter som enligt nationell lag är behöriga enligt artikel 2 c och 2 d, när medlemsstaten är utfärdande stat eller verkställande stat.
2. De medlemsstater som önskar använda sig av möjligheten att utse en central myndighet eller flera centrala myndigheter i enlighet med artikel 8.2 ska lämna information om sin/sina centrala myndighet/er till rådets generalsekretariat. Dessa anvisningar ska vara bindande för myndigheterna i den utfärdande staten.
3. Rådets generalsekretariat ska hålla den erhållna informationen tillgänglig för alla medlemsstater och för kommissionen.

Artikel 4

Tillämpningsområde för den europeiska bevisinhämtningsordern

1. Utan att punkt 2 i denna artikel åsidosätts får den europeiska bevisinhämtningsordern utfärdas på de villkor som anges i artikel 7 för att i den verkställande staten inhämta föremål, handlingar eller uppgifter som behövs i den utfärdande staten i förfaranden som anges i artikel 5. Den europeiska bevisinhämtningsordern ska omfatta de föremål, handlingar och uppgifter som specificeras i denna.
2. Den europeiska bevisinhämtningsordern får inte utfärdas i syfte att begära att den verkställande myndigheten ska

- a) hålla förhör, inhämta vittnesmål eller inleda andra former av utfrågningar av misstänkta, vittnen, sakkunniga eller någon annan part,
 - b) genomföra kroppsundersökningar eller inhämta kroppsmaterial eller biometriska uppgifter direkt från en persons kropp, inbegripet DNA prover eller fingeravtryck,
 - c) i realtid inhämta information, till exempel genom avlyssning av kommunikation, hemlig övervakning eller övervakning av bankkonton,
 - d) genomföra analyser av befintliga föremål, handlingar eller uppgifter, och
 - e) inhämta kommunikationsuppgifter som har bevarats av leverantörer av offentligt tillgängliga elektroniska kommunikationstjänster eller offentligt kommunikationsnät.
3. Utbyte av information om brottmålsdomar från kriminalregistret ska genomföras enligt rådets beslut 2005/876/RIF av den 21 november 2005 om utbyte av uppgifter ur kriminalregistret¹ och andra relevanta instrument.
 4. Den europeiska bevisinhämtningsordern får utfärdas för inhämtande av föremål, handlingar eller uppgifter som omfattas av punkt 2, om föremålen, handlingarna eller uppgifterna redan finns i den verkställande myndighetens besittning innan bevisinhämtningsordern utfärdas.
 5. Utan hinder av punkt 1 ska den europeiska bevisinhämtningsordern, om den utfärdande myndigheten så anger, även omfatta andra föremål, handlingar eller uppgifter som den verkställande myndigheten upptäcker under verkställigheten av ordern och utan ytterligare undersökningar anser vara relevanta för de förfaranden för vilka ordern utfärdades.
 6. Utan hinder av punkt 2 får den europeiska bevisinhämtningsordern, om den utfärdande myndigheten så begär, även omfatta inhämtande av vittnesmål från personer som är närvarande vid verkställigheten av bevisinhämtningsordern och har direkt anknytning till det ärende som denna avser. De i den verkställande staten relevanta regler som är tillämpliga i nationella ärenden ska också kunna tillämpas när det gäller inhämtande av sådana vittnesmål.

¹ EUT L 322, 9.12.2005, s. 33.

Den europeiska bevisinhämtningsordern får utfärdas

- a) med avseende på straffrättsliga förfaranden som inletts hos eller ska tas upp inför en rättslig myndighet avseende en straffbar gärning enligt lagen i den utfärdande staten,
- b) vid förfaranden som inletts hos administrativa myndigheter med avseende på sådana gärningar som är straffbara enligt den utfärdande statens nationella lagstiftning såsom överträdelse av rättsregler, och då beslutet kan leda till förfaranden inför en domstol som är behörig att handlägga brottmål,
- c) vid förfaranden som inletts hos rättsliga myndigheter med avseende på sådana gärningar som är straffbara enligt den utfärdande statens nationella lagstiftning såsom överträdelse av rättsregler, och då beslutet kan leda till fortsatta förfaranden inför en domstol som är behörig att handlägga brottmål, och
- d) i samband med de förfaranden som anges i punkterna a, b och c vilka hänför sig till brott eller överträdelse för vilka en juridisk person kan ställas till ansvar eller bestraffas i den utfärdande staten.

Artikel 6
Den europeiska bevisinhämtningsorderns innehåll och form

- 1. Den europeiska bevisinhämtningsordern som återges i formuläret i bilagan, ska fyllas i och undertecknas av den utfärdande myndigheten, som också ska intyga att innehållet är riktigt.
- 2. Den europeiska bevisinhämtningsordern ska av den utfärdande staten utfärdas på eller översättas till ett språk som är officiellt i den verkställande staten.

Varje medlemsstat får, när detta rambeslut antas eller vid en senare tidpunkt, i en förklaring som ska deponeras hos rådets generalsekretariat ange att den kommer att godta bevisinhämtningsorder eller en översättning av en bevisinhämtningsorder till ett eller flera andra av de officiella språken vid unionens institutioner.

AVDELNING II
FÖRFARANDE OCH RÄTTSSÄKERHETSGARANTIER SOM
SKA IAKTTAS AV DEN UTFÄRDANDE STATEN

Prop. 2007/08:141
Bilaga 1

Artikel 7

Villkor för utfärdande av den europeiska bevisinhämtningsordern

Varje medlemsstat ska vidta nödvändiga åtgärder för att se till att den europeiska bevisinhämtningsordern endast utfärdas när den utfärdande myndigheten har förvärvat sig om att följande villkor är uppfyllda:

- a) Inhämmandet av de efterfrågade föremålen, handlingarna eller uppgifterna är nödvändigt och proportionerligt till syftet med de förfaranden som avses i artikel 5.
- b) Föremålen, handlingarna eller uppgifterna kan i jämförbara fall erhållas med stöd av lagstiftningen i den utfärdande staten, om de fanns tillgängliga på den utfärdande statens territorium, även om andra processuella åtgärder då skulle tillämpas.

Den utfärdande staten ska göra en bedömning i varje enskilt fall när det gäller dessa villkor.

Artikel 8

Översändande av den europeiska bevisinhämtningsordern

1. Den europeiska bevisinhämtningsordern får översändas till den behöriga myndigheten i en medlemsstat där den behöriga myndigheten i den utfärdande staten med rimliga skäl kan anta att relevanta föremål, handlingar eller uppgifter är lokaliserade eller, när det gäller uppgifter i elektronisk form, är direkt tillgängliga i enlighet med den verkställande statens lagstiftning. Den utfärdande myndigheten ska utan dröjsmål översända den europeiska bevisinhämtningsordern till den verkställande myndigheten på ett sätt som gör det möjligt för den verkställande staten att få en skriftlig uppteckning och att fastställa äktheten. All vidare officiell kommunikation ska ske direkt mellan den utfärdande och den verkställande myndigheten.
2. Varje medlemsstat får utse en central myndighet eller, om det föreskrivs i dess rättssystem, flera centrala myndigheter för att biträda de behöriga myndigheterna. En medlemsstat får, om organisationen av dess interna rättssystem så kräver, låta sin/sina centrala myndighet/er ansvara för det administrativa översändandet och mottagandet av den europeiska bevisinhämtningsordern samt för annan officiell korrespondens i anslutning härtil.
3. Om den utfärdande myndigheten så önskar, kan översändandet ske genom det europeiska rättsliga nätverkets säkra telekommunikationssystem.

4. Om den verkställande myndigheten inte är känd, ska den utfärdande myndigheten göra de efterforskningar som krävs för att erhålla informationen från den verkställande staten, inklusive via det europeiska rättsliga nätverkets kontaktpunkter.
5. Om den myndighet i den verkställande staten som tar emot den europeiska bevisinhämningsordern saknar behörighet att erkänna beslutet och att vidta nödvändiga åtgärder för dess verkställighet, ska denna myndighet på eget initiativ översända bevisinhämningsordern till den verkställande myndigheten och underrätta den utfärdande myndigheten om detta.
6. Alla svårigheter rörande översändandet eller äktheten av de handlingar som behövs för att verkställa den europeiska bevisinhämningsordern ska behandlas genom direkta kontakter mellan de berörda utfärdande och verkställande myndigheterna, eller, i förekommande fall, med bistånd av medlemsstaternas centrala myndigheter.

Artikel 9

Europeisk bevisinhämningsorder med anknytning till tidigare bevisinhämningsorder eller beslut om frysning

1. Om den utfärdande myndigheten utfärdar en europeisk bevisinhämningsorder som kompletterar en tidigare europeisk bevisinhämningsorder eller som är en uppföljning av ett beslut om frysning som översänts inom ramen för rambeslut 2003/577/RIF, ska detta anges i den europeiska bevisinhämningsordern enligt formuläret i bilagan.
2. Om den utfärdande myndigheten enligt gällande bestämmelser deltar vid verkställigheten av denna order i den verkställande staten, får den, utan att detta påverkar de förklaringar som gjorts i enlighet med artikel 3.2, rikta en europeisk bevisinhämningsorder som kompletterar den tidigare ordern direkt till den behöriga verkställande myndigheten i samband med sin närvaro i den staten.

Artikel 10

Villkor för användning av personuppgifter

1. Den utfärdande staten får använda personuppgifter som den inhämtat enligt detta rambeslut för följande ändamål:
 - a) Förfaranden för vilka en europeisk bevisinhämningsorder får utfärdas.
 - b) Andra rättsliga eller administrativa förfaranden med direkt anknytning till de förfaranden som avses i led a.
 - c) Förebyggande av ett omedelbart och allvarligt hot mot den allmänna säkerheten.

För alla andra syften än de som anges i leden a, b och c får personuppgifter som inhämtats enligt detta rambeslut användas endast efter på förhand inhämtat samtycke från den verkställande staten, om inte den utfärdande staten har inhämtat samtycke från den person som uppgifterna gäller.

2. Beroende på omständigheterna i det enskilda fallet får den verkställande staten begära att den medlemsstat till vilken personuppgifterna har översänts meddelar hur uppgifterna har använts.
3. Denna artikel ska inte tillämpas på personuppgifter inhämtade av en medlemsstat enligt detta rambeslut om dessa har sitt ursprung i den medlemsstaten.

AVDELNING III

FÖRFARANDE OCH RÄTTSSÄKERHETSGARANTIER SOM SKA IAKTTAS AV DEN VERKSTÄLLANDE STATEN

Artikel 11

Erkännande och verkställighet

1. Den verkställande staten ska utan krav på vidare formaliteter erkänna en europeisk bevisinhämningsorder som översänts i enlighet med artikel 8 och utan dröjsmål vidta nödvändiga åtgärder för att verkställa ordern på samma sätt som en myndighet i den verkställande staten skulle inhämta föremålen, handlingarna eller uppgifterna, såvida inte denna myndighet beslutar att åberopa något av skälen för att vägra erkännande eller verkställighet enligt artikel 13 eller något av skälen för att skjuta upp verkställigheten enligt artikel 16.
2. Den verkställande staten ska ansvara för att välja de åtgärder som enligt dess nationella lagstiftning säkerställer tillhandahållandet av de föremål, handlingar eller uppgifter som söks genom en order och för att besluta huruvida det är nödvändigt att använda tvångsåtgärder för att tillhandahålla hjälpen. Varje åtgärd som blir nödvändig genom den europeiska bevisinhämningsordern ska vidtas i enlighet med den verkställande statens förfaranderegler.
3. Varje medlemsstat ska se till
 - i) att varje åtgärd som skulle vara tillgänglig i ett liknande nationellt ärende i den verkställande staten också finns tillgänglig för verkställigheten av en europeisk bevisinhämningsorder, och
 - ii) att åtgärder, inklusive husrannsakan eller beslag, finns tillgängliga för verkställigheten av en europeisk bevisin-

4. Om den utfärdande myndigheten inte är en domare, domstol, undersökningsdomare eller allmän åklagare och den europeiska bevisinhämtningsordern inte har godkänts av någon av dessa myndigheter i den utfärdande staten, får den verkställande myndigheten i ett enskilt fall besluta att ingen husrannsakan eller beslag får göras för att verkställa den europeiska bevisinhämtningsordern. Innan den verkställande myndigheten beslutar detta ska den samråda med den utfärdande statens behöriga myndighet.
5. En medlemsstat får när det här rambeslutet antas lämna en förklaring eller senare göra en anmälan till rådets generalsekretariat med krav på ett sådant godkännande i samtliga fall där den utfärdande myndigheten inte är en domare, domstol, undersökningsdomare eller allmän åklagare och där beslut om åtgärder som är nödvändiga för att verkställa den europeiska bevisinhämtningsordern ska fattas eller övervakas av en domare, domstol, undersökningsdomare eller allmän åklagare, i enlighet med lagstiftningen i den verkställande staten i ett liknande nationellt ärende.

Artikel 12

Formaliteter i den verkställande staten

Den verkställande myndigheten ska rätta sig efter de särskilda formaliteter och förfaranden som uttryckligen anges av den utfärdande myndigheten, såvida inte annat föreskrivs i detta rambeslut och sådana formaliteter och förfaranden inte strider mot de grundläggande rättsprinciperna i den verkställande staten. Denna artikel ska inte medföra någon skyldighet att vidta tvångsåtgärder.

Artikel 13

Skäl för att vägra erkännande eller verkställighet

1. Erkännande eller verkställande av den europeiska bevisinhämtningsordern får vägras i den verkställande staten
 - a) om verkställigheten skulle inkräkta på principen om *ne bis in idem*,
 - b) om den europeiska bevisinhämtningsordern, i sådana fall som avses i artikel 14.3, gäller gärningar som inte utgör brott enligt lagen i den verkställande staten,
 - c) om det i det särskilda fallet inte är möjligt att verkställa den europeiska bevisinhämtningsordern genom de åtgärder som den verkställande myndigheten har till sitt förfogande enligt artikel 11.3,

- d) om det enligt lagen i den verkställande staten finns immunitet eller privilegier som gör det omöjligt att verkställa den europeiska bevisinhämtningsordern,
 - e) om den europeiska bevisinhämtningsordern, i något av de fall som avses i artikel 11.4 eller 11.5, inte har godkänts,
 - f) om den europeiska bevisinhämtningsordern avser brott som
 - i) enligt lagen i den verkställande staten anses helt eller till en större eller väsentlig del ha begåtts inom dess territorium eller på en plats som är likvärdig med dess territorium, eller
 - ii) begicks utanför den utfärdande statens territorium och det enligt den verkställande statens lagstiftning inte är möjligt att inleda rättsliga förfaranden med avseende på sådana brott om de begås utanför den statens territorium,
 - g) om verkställigheten i ett enskilt fall skulle skada väsentliga nationella säkerhetsintressen, äventyra informationskällan eller innebära användning av sekretessbelagda uppgifter om särskild underrättelseverksamhet, eller
 - h) om det formulär som tillhandahålls i bilagan är ofullständigt eller uppenbart felaktigt och inte har fyllts i till fullo eller korrigerats inom en rimlig tidsfrist som den verkställande myndigheten fastställt.
2. Beslut om att vägra erkännande eller verkställighet av den europeiska bevisinhämtningsordern enligt punkt 1 ska fattas av domare, domstol, undersökningsdomare eller allmän åklagare i den verkställande staten. När en europeisk bevisinhämtningsorder har utfärdats av en sådan rättslig myndighet som avses i artikel 2 c ii och denna order inte har godkänts av en domare, domstol, undersökningsdomare eller allmän åklagare i den utfärdande staten, kan beslutet även fattas av en annan rättslig myndighet som är behörig enligt lagen i den verkställande staten, om detta föreskrivs i den lagen.
3. Varje beslut enligt punkt 1 f i avseende brott som delvis begåtts på den verkställande statens territorium, eller på en plats som är likvärdig med dess territorium, ska fattas vid speciella omständigheter och från fall till fall av de behöriga myndigheter som avses i punkt 2 med beaktande av de särskilda omständigheterna i ärendet, särskilt huruvida en större eller väsentlig del av agerandet i fråga har begåtts i den utfärdande staten, huruvida den europeiska bevisinhämtningsordern avser en gärning som inte utgör ett brott enligt den verkställande statens lagstiftning och huruvida det skulle bli nödvändigt att utföra en husrannsakan eller

ett beslag för att verkställa den europeiska bevisinhämtningsordern.

Prop. 2007/08:141
Bilaga 1

4. Om en behörig myndighet överväger att utnyttja skälet för vägran enligt punkt 1 f i, ska den samråda med Eurojust innan den fattar beslutet.

Om en behörig myndighet inte är tillfredsställd med Eurojusts yttrande, ska medlemsstaterna se till att den motiverar sitt beslut och underrättar rådet.

5. I fall som avses i punkt 1 a, 1 g och 1 h ska den behöriga myndigheten i den verkställande staten, innan den fattar beslut om att helt eller delvis vägra erkänna eller verkställa en europeisk bevisinhämtningsorder, på lämpligt sätt samråda med den behöriga myndigheten i den utfärdande staten och när så är lämpligt anmoda denna att utan dröjsmål tillhandahålla alla nödvändiga uppgifter.

Artikel 14
Dubbel straffbarhet

1. Erkännande eller verkställighet av den europeiska bevisinhämtningsordern ska inte bli föremål för kontroll av dubbel straffbarhet, om det inte är nödvändigt att genomföra husrannsakan eller beslag.
2. Om det är nödvändigt att genomföra husrannsakan eller beslag för att verkställa bevisinhämtningsordern, ska följande brott, som de definieras i lagen i den utfärdande staten, inte under några omständigheter vara föremål för kontroll av dubbel straffbarhet, förutsatt att de i den utfärdande medlemsstaten är belagda med fängelse eller frihetsberövande straff på upp till minst tre år:
 - Deltagande i en kriminell organisation.
 - Terrorism.
 - Människohandel.
 - Sexuellt utnyttjande av barn samt barnpornografi.
 - Olaglig handel med narkotika och psykotropa ämnen.
 - Olaglig handel med vapen, ammunition och sprängämnen.
 - Korruption.
 - Bedrägeri, inklusive bedrägeri som riktar sig mot Europeiska gemenskapernas ekonomiska intressen enligt konventionen av den

- Tvätt av vinning av brott.
- Penningförfalskning, inklusive förfalskning av euron.
- IT-brottslighet.
- Miljöbrott, inbegripet olaglig handel med hotade djurarter och hotade växtarter och växtsorter.
- Hjälp till olovlig inresa och olovlig vistelse.
- Mord och grov misshandel.
- Olaglig handel med mänskliga organ och vävnader.
- Människorov, olaga frihetsberövande och tagande av gisslan.
- Rasism och främlingsfientlighet.
- Organiserad stöld eller väpnat rån.
- Olaglig handel med kulturföremål, inbegripet antikviteter och konstverk.
- Svindleri.
- Beskyddarverksamhet och utpressning.
- Förfalskning och piratkopiering.
- Förfalskning av administrativa dokument och handel med sådana förfalskningar.
- Förfalskning av betalningsmedel.
- Olaglig handel med hormonpreparat och andra tillväxsubstanter.
- Olaglig handel med nukleära eller radioaktiva ämnen.
- Handel med stulna fordon.
- Våldtäkt.
- Mordbrand.
- Brott som omfattas av Internationella brottmålsdomstolens behörighet.

- Kapning av flygplan eller fartyg.
- Sabotage.
- 3. Om den europeiska bevisinhämningsordern inte relateras till något av de brott som förtecknas i punkt 2 och verkställigheten av ordern skulle kräva husrannsakan eller beslag, får erkännande eller verkställighet av den europeiska bevisinhämningsordern omfattas av krav på dubbel straffbarhet.

I fråga om brott rörande skatter eller avgifter, tullar och valutatransaktioner, är det inte möjligt att vägra erkännande eller verkställighet med motiveringen att lagen i den verkställande staten inte föreskriver samma typ av skatt eller avgift eller inte innehåller samma bestämmelser om skatter, avgifter, tullar eller valutatransaktioner som lagen i den utfärdande staten.

- 4. Kravet på dubbel straffbarhet enligt punkt 3 ska granskas ytterligare av rådet ...* mot bakgrund av alla uppgifter som har överlämnats till rådet.
- 5. Rådet får, efter att ha hört Europaparlamentet i enlighet med artikel 39.1 i fördraget, enhälligt besluta att lägga till andra typer av brott i förteckningen i punkt 2.

Artikel 15

Tidsfrister för erkännande, verkställighet och översändande

- 1. Varje medlemsstat ska vidta nödvändiga åtgärder för att hålla de tidsfrister som föreskrivs i denna artikel. Om den utfärdande myndigheten i den europeiska bevisinhämningsordern har angivit att det, på grund av tidsfrister i förfarandet eller andra särskilt brådskande omständigheter, är nödvändigt med en kortare tidsfrist, ska den verkställande myndigheten ta största möjliga hänsyn till detta krav.
- 2. Beslut om att vägra erkännande eller verkställighet ska fattas så snart som möjligt och, utan att det inverkar på punkt 4, senast 30 dagar efter det att den behöriga verkställande myndigheten mottog den europeiska bevisinhämningsordern.
- 3. Såvida det inte finns grunder för uppskjutande enligt artikel 16 eller den verkställande myndigheten inte redan har de föremål, handlingar eller uppgifter som begärts i sin besittning, ska den verkställande myndigheten utan dröjsmål och utan att det inverkar på punkt 4 senast sextio dagar efter det att den behöriga verkställande myndigheten mottog den europeiska bevisinhämningsordern, ta dessa föremål, handlingar eller uppgifter i besittning.

* Fem år efter det att detta rambeslut har trätt i kraft.

4. Om det inte är praktiskt möjligt för den behöriga verkställande myndigheten i ett enskilt fall att hålla tidsfristen i punkt 2 respektive punkt 3, ska den utan dröjsmål på valfritt sätt underrätta den behöriga myndigheten i den utfärdande staten och ange skälen till förseningen och hur lång tid som uppskattningsvis behövs för att åtgärden ska kunna vidtas.
5. Såvida inte användandet av ett rättsmedel pågår enligt artikel 18 eller det finns grunder för uppskjutande enligt artikel 16, ska den verkställande staten utan onödigt dröjsmål till den utfärdande staten översända de föremål, handlingar eller uppgifter som inhämtats enligt den europeiska bevisinhämtningsordern.
6. När den verkställande myndigheten översänder de föremål, handlingar eller uppgifter som inhämtats, ska den ange om den kräver att de ska återlämnas till den verkställande staten så snart som de inte längre behövs i den utfärdande staten.

Artikel 16

Grunder för uppskjutande av erkännande eller verkställighet

1. Erkännande av den europeiska bevisinhämtningsordern får skjutas upp i den verkställande staten om
 - a) det formulär som tillhandahålls i bilagan är ofullständigt eller uppenbarligen felaktigt ifyllt, till dess att formuläret har fyllts i eller korrigerats, eller
 - b) i något av de fall som avses i artikel 11.4 eller 11.5, den europeiska bevisinhämtningsordern inte har godkänts, till dess att godkännande har getts.
2. Verkställighet av den europeiska bevisinhämtningsordern får skjutas upp i den verkställande staten, om
 - a) verkställigheten riskerar att inverka menligt på en pågående brottsutredning eller lagföring av brott, under den tid som den verkställande staten bedömer skäligt, eller
 - b) de berörda föremålen, handlingarna eller uppgifterna redan används inom ramen för andra förfaranden, till dess att de inte längre behövs för detta ändamål.
3. Beslut att skjuta upp erkännande eller verkställighet av den europeiska bevisinhämtningsordern enligt punkterna 1 eller 2 ska fattas av en domare, domstol, undersökningsdomare eller allmän åklagare i den verkställande staten. När den europeiska bevisinhämtningsordern har utfärdats av en sådan rättslig myndighet som avses i artikel 2 c ii och ordern inte har godkänts av en domare, domstol, undersökningsdomare eller allmän åklagare i den utfärd-

ande staten, kan beslutet även fattas av en annan rättslig myndighet som är behörig enligt lagen i den verkställande staten, om detta föreskrivs i den lagen.

Prop. 2007/08:141
Bilaga 1

4. Så snart som skälet för uppskjutandet inte längre föreligger ska den verkställande myndigheten genast vidta nödvändiga åtgärder för att verkställa den europeiska bevisinhämtningsordern och underrätta behörig myndighet i den utfärdande staten om detta på ett sätt som gör det möjligt att få en skriftlig uppteckning.

Artikel 17 *Upplysningsplikt*

Den verkställande myndigheten ska informera den utfärdande myndigheten om följande:

- 1) Omedelbart och på valfritt sätt
 - a) om den verkställande myndigheten i samband med verkställigheten av den europeiska bevisinhämtningsordern, utan ytterligare undersökningar, anser det lämpligt att vidta utredningsåtgärder som ursprungligen inte var planerade eller som inte närmare kunde anges när bevisinhämtningsordern utfärdades, så att den utfärdande myndigheten kan vidta ytterligare åtgärder i det enskilda fallet,
 - b) om den behöriga myndigheten i den verkställande staten fastställer att ordern inte verkställdes på ett sätt som överensstämmer med lagen i den verkställande staten,
 - c) om den verkställande myndigheten i ett enskilt fall fastställer att den inte kan iaktta de formaliteter och förfaranden som uttryckligen anges av den utfärdande myndigheten i enlighet med artikel 12.

På begäran av den utfärdande myndigheten ska informationen utan dröjsmål bekräftas på ett sätt som gör det möjligt att få en skriftlig uppteckning.
- 2) Utan dröjsmål och på ett sätt som gör det möjligt att få en skriftlig uppteckning
 - a) om översändande av en europeisk bevisinhämtningsorder till den behöriga myndighet som ansvarar för verkställigheten i enlighet med artikel 8.5,
 - b) om varje beslut som antas i enlighet med artikel 15.2 om att inte erkänna eller verkställa en europeisk bevisinhämtningsorder samt om skälen till beslutet,

- c) om att verkställighet eller erkännande av en europeisk bevisinhämtningsorder har skjutits upp, om skälen till detta och om möjligt hur långt uppskovet väntas bli, Prop. 2007/08:141 Bilaga 1
- d) om att det är omöjligt att verkställa den europeiska bevisinhämtningsordern på grund av att föremålen, handlingarna eller uppgifterna har försvunnit, har förstörts, inte kan återfinnas på den plats som anges i ordern, eller på grund av att beskrivningen av den plats där föremålen, handlingarna eller uppgifterna ska finnas inte är tillräckligt exakt, ens efter samråd med den behöriga myndigheten i den utfärdande staten.

Artikel 18
Rättsmedel

1. Medlemsstaterna ska införa de bestämmelser som är nödvändiga för att se till att alla berörda parter, inbegripet tredje man i god tro, har tillgång till rättsmedel mot erkännande och verkställighet av en europeisk bevisinhämtningsorder i enlighet med artikel 11, i syfte att tillvarata sina berättigade intressen. Medlemsstaterna får begränsa möjligheterna till rättsmedel enligt denna punkt till fall där den europeiska bevisinhämtningsordern verkställs med hjälp av tvångsåtgärder. Talan ska väckas vid en domstol i den verkställande staten i enlighet med den statens lagstiftning.
2. De sakliga skälen för utfärdandet av den europeiska bevisinhämtningsordern, inklusive huruvida de villkor som fastställs i artikel 7 är uppfyllda, får endast bestridas genom en talan inför en domstol i den utfärdande staten. Den utfärdande staten ska se till att de rättsmedel som finns tillgängliga i ett jämförbart nationellt fall kan tillämpas.
3. Medlemsstaterna ska se till att tidsfrister för att väcka talan i enlighet med punkterna 1 och 2 tillämpas på ett sätt som garanterar berörda parter ett effektivt rättsmedel.
4. Om talan väcks i den verkställande staten, ska den rättsliga myndigheten i den utfärdande staten underrättas om detta och om grunderna för talan, så att den kan lägga fram de synpunkter som den anser nödvändiga. Den ska underrättas om ärendets utgång.
5. Den utfärdande och den verkställande myndigheten ska vidta nödvändiga åtgärder för att underlätta tillvaratagandet av rätten att väcka sådan talan som avses i punkterna 1 och 2, särskilt genom att förse berörda parter med relevant och adekvat information.
6. Den verkställande staten får skjuta upp översändandet av föremål, handlingar och uppgifter i avvaktan på resultatet av tillämpningen av ett rättsmedel.

1. Om den verkställande staten enligt sin lagstiftning är ansvarig för skada som orsakats någon av de parter som avses i artikel 18 på grund av verkställighet av en europeisk bevisinhämtningsorder som översänts till denna enligt artikel 8, ska den utfärdande staten, utan att detta påverkar tillämpningen av artikel 18.2, ersätta den verkställande staten för skadestånd som på grund av detta ansvar betalas ut till den berörda parten, utom om och i den mån skadan eller en del av skadan beror på den verkställande statens agerande.
2. Punkt 1 ska inte påverka tillämpningen av medlemsstaternas nationella lagstiftning om fysiska eller juridiska personers anspråk på skadestånd.

AVDELNING IV SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 20 Övervakning av rambeslutets effektivitet

1. En medlemsstat som vid verkställighet av europeiska bevisinhämtningsorder vid upprepade tillfällen har haft problem med en annan medlemsstat vilka inte har kunnat lösas genom samråd, ska underätta rådet om detta för att bistå det i dess utvärdering av medlemsstaternas genomförande av detta rambeslut.
2. Rådet ska se över bestämmelserna i rambeslutet, särskilt när det gäller den praktiska tillämpningen i medlemsstaterna.

Artikel 21 Förhållandet till andra rättsliga instrument

1. Detta rambeslut ska samexistera med befintliga rättsliga instrument när det gäller förhållandet mellan medlemsstaterna, i den utsträckning instrumenten gäller framställningar om ömsesidig rättslig hjälp avseende bevis som omfattas av detta rambeslut, dock med förbehåll för punkt 2 och utan att det påverkar tillämpningen av befintliga rättsliga instrument som gäller förbindelserna mellan medlemsstaterna och tredjeland.
2. Utan att det påverkar tillämpningen av punkterna 3 och 4 ska de utfärdande myndigheterna tillämpa den europeiska bevisinhämtningsordern om alla föremål, handlingar eller uppgifter som begärs av den verkställande staten faller inom tillämpningsområdet för detta rambeslut.
3. De utfärdande myndigheterna får använda ömsesidig rättslig hjälp för att inhämta föremål, handlingar eller uppgifter som faller inom

tillämpningsområdet för detta rambeslut, om de utgör en del av en vidare ansökan om hjälp eller om den utfärdande myndigheten i det enskilda fallet anser att detta skulle underlätta samarbetet med den verkställande staten.

4. Medlemsstaterna får ingå bilaterala eller multilaterala avtal eller överenskommelser efter det att detta rambeslut har trätt i kraft, förutsatt att dessa avtal eller överenskommelser gör det möjligt att fördjupa eller bredda målsättningarna med detta rambeslut och bidrar till att ytterligare förenkla och underlätta de förfaranden för bevisinhämtning som omfattas av detta rambeslut.
5. De avtal och andra överenskommelser som avses i punkt 4 får under inga omständigheter påverka förhållandet till de medlemsstater som inte är parter i dem.
6. Medlemsstaterna ska underrätta rådet och kommissionen om alla nya avtal eller överenskommelser som avses i punkt 4 inom tre månader från undertecknandet.

Artikel 22 *Övergångsbestämmelser*

Framställningar om ömsesidig rättslig hjälp som mottas före den...* ska fortsatt regleras av befintliga instrument om ömsesidig rättslig hjälp i brottmål.

Artikel 23 *Genomförande*

1. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa bestämmelserna i detta rambeslut före den ...**.
2. Senast ..***; ska medlemsstaterna till rådets generalsekretariat och kommissionen överlämna texten till de bestämmelser genom vilka skyldigheterna enligt detta rambeslut införlivas med deras nationella lagstiftning.
3. Varje medlemsstat som avser att införliva det skäl för vägran som anges i artikel 13.1 f i den nationella lagstiftningen ska meddela rådets generalsekretariat detta vid antagandet av det här rambeslutet genom att avge en förklaring.
4. Tyskland får genom en förklaring förbehålla sig rätten att göra verkställigheten av en europeisk bevisinhämtningsorder beroende av kontroll av dubbel straffbarhet i fall som avses i artikel 14.2

* Två år efter det att detta rambeslut har trätt i kraft.

** Två år efter det att detta rambeslut har trätt i kraft.

*** Två år efter det att detta rambeslut har trätt i kraft.

och som rör terrorism, IT brottslighet, rasism och främlingsfientlighet, sabotage, beskyddarverksamhet och utpressning eller svindleri, om det är nödvändigt att genomföra husrannsakan eller beslag för att verkställa den europeiska bevisinhämtningsordern, utom om den utfärdande myndigheten har förklarat att det brott det gäller enligt den utfärdande statens lag omfattas av kriterier som anges i förklaringen.

Om Tyskland önskar använda denna punkt ska en förklaring med detta innehåll lämnas till rådets generalsekreterare när detta rambeslut antas. Förklaringen ska offentliggöras i Europeiska unionens officiella tidning.

5. Kommissionen ska senast den ...* överlämna en rapport till Europaparlamentet och rådet, med en bedömning av i vilken utsträckning medlemsstaterna har vidtagit de åtgärder som är nödvändiga för att följa detta rambeslut, vid behov åtföljd av förslag till lagstiftning.
6. Rådets generalsekretariat ska underrätta medlemsstaterna, kommissionen och Eurojust om de förklaringar som lämnats i enlighet med artiklarna 6 och 11 och denna artikel.

Artikel 24 *Översyn*

1. Varje medlemsstat ska varje år före den 1 maj informera rådet och kommissionen om alla eventuella svårigheter med anledning av artikel 13.1 som den har ställts inför vid verkställandet av europeiska bevisinhämtningsorder under föregående kalenderår.
2. I början av varje kalenderår ska Tyskland informera rådet och kommissionen om antalet fall i vilka skälen i artikel 23.4 för att vägra erkännande eller verkställande har åberopats under föregående år.
3. Senast den ...** ska kommissionen upprätta en rapport grundad på den information som erhållits enligt punkterna 1 och 2, åtföljd av de initiativ den anser vara lämpliga. På grundval av rapporten ska rådet se över detta rambeslut i syfte att överväga huruvida följande bestämmelser bör upphävas eller ändras:
 - Artikel 13.1 och 13.3, samt
 - Artikel 23.4.

* Fem år efter det att detta rambeslut har trätt i kraft.

** Fem år efter det att detta rambeslut har trätt i kraft.

Detta rambeslut träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i Europeiska unionens officiella tidning.

Utfärdat i Bryssel den

På rådets vägnar
Ordförande

EUROPEISK BEVISINHÄMTNINGSORDER

Denna order har utfärdats av en behörig rättslig myndighet. Jag begär att de föremål, handlingar eller uppgifter som anges nedan inhämtas och översänds.

<p>A.</p> <p>Utfärdande stat:.....</p> <p>Verkställande stat:.....</p>
<p>B.</p> <p>Den rättsliga myndigheten har förvissat sig om</p> <p>i) ☐ att inhämtandet av de föremål, handlingar eller uppgifter som begärs genom denna order är nödvändigt och proportionerligt för syftet med de förfaranden som anges nedan,</p> <p>ii) ☐ att det skulle vara möjligt att i ett jämförbart inhemskt fall inhämta dessa föremål, handlingar eller uppgifter enligt lagen i den utfärdande staten, om de fanns tillgängliga på den utfärdande statens territorium, även om det kunde bli fråga om andra processuella åtgärder.</p>
<p>C. DEN RÄTTSLIGA MYNDIGHET SOM HAR UTFÄRDAT ORDERN</p> <p>Officiellt namn:</p> <p>Företrädarens namn:</p> <p>Befattning (titel/grad):</p>
<p>Kryssa för vilken typ av rättslig myndighet som utfärdade ordern:</p> <p>☐ a) Domare eller domstol.</p> <p>☐ b) Undersökningsdomare.</p> <p>☐ c) Åklagarmyndighet.</p>

- d) En annan rättslig myndighet, enligt den utfärdande statens definition, som i det enskilda fallet handlar i egenskap av utredande myndighet i straffrättsliga förfaranden, med behörighet att besluta om bevisinhämtning i gränsöverskridande fall i enlighet med nationell lagstiftning.
- Denna order har godkänts av en domare eller en domstol, undersökningsdomare eller åklagarmyndighet (se avsnitten D och O).

Ärendebeteckning:

.....

Adress:

.....

.....

Tfn (landsnummer) (riktnummer):

.....

Fax (landsnummer) (riktnummer):

.....

E-post:.....

Språk som kan användas i kontakter med den utfärdande myndigheten:

.....

Kontaktuppgifter för kontaktpersonen(-erna) om det behövs ytterligare information om verkställigheten av denna order eller för att vidta nödvändiga praktiska åtgärder för översändandet av föremålen, handlingarna eller uppgifterna (i förekommande fall):

.....

**D. DEN RÄTTSLIGA MYNDIGHET SOM GODKÄNT
ORDERN (I FÖREKOMMANDE FALL)**

Om ruta d i avsnitt C har kryssats i och denna order är godkänd, kryssa för vilken typ av rättslig myndighet som godkände ordern:

- a) Domare eller domstol
- b) Undersökningsdomare
- c) Åklagarmyndighet

Den godkännande myndighetens officiella namn:

.....

Företrädarens namn:

.....

Befattning (titel/grad):

.....

Ärendebeteckning:

.....

Adress:

.....

.....

Tfn (landsnummer) (riktnummer):

Fax (landsnummer) (riktnummer):

E-post:

**E. NÄR EN CENTRAL MYNDIGHET GJORTS ANSVARIG
FÖR DET ADMINISTRATIVA ÖVERSÄNDANDET OCH
MOTTAGANDET AV ORDER OCH, I FÖREKOMMANDE
FALL, FÖR ANNAN OFFICIELL KORRESPONDENS I
DETTA SAMMANHANG**

Den centrala myndighetens namn:.....

.....

Kontaktperson, i förekommande fall (titel/grad och namn):

.....

Adress:.....

.....

Ärendebeteckning:.....

Tfn (landsnummer) (riktnummer):.....

Fax (landsnummer) (riktnummer):.....

E-post:.....

F. DEN MYNDIGHET ELLER DE MYNDIGHETER SOM KAN KONTAKTAS (OM AVSNITT D OCH/ELLER E HAR Fyllts I)

Myndighet i avsnitt C

Kan kontaktas för frågor om:.....

Myndighet i avsnitt D

Kan kontaktas för frågor om:.....

Myndighet i avsnitt E

Kan kontaktas för frågor om:.....

G. SAMBAND MED EVENTUELLT TIDIGARE ORDER ELLER BESLUT OM FRYSNING

Ange i förekommande fall om denna order kompletterar en tidigare europeisk bevisinhämningsorder eller är en uppföljning av ett beslut om frysning och, om så är fallet, lämna information som är relevant för att identifiera den tidigare ordern eller beslutet om frysning (datum för utfärdande av ordern eller beslutet, vilken myndighet ordern/beslutet översänts till och, om sådant finns, datum för översändande samt referensnummer som uppgetts av den utfärdande och verkställande myndigheten).

.....
.....
.....
.....

H. TYP AV FÖRFARANDE FÖR VILKET BEVISINHÄMNINGSDERN UTFÄRDADES

Kryssa för typ av förfarande för vilket bevisinhämningsordern utfärdades

a) med avseende på straffrättsliga förfaranden som inletts hos eller ska tas upp inför en rättslig myndighet med avseende på en straffbar gärning enligt den utfärdande statens nationella lagstiftning, eller

b) förfaranden som inletts hos administrativa myndigheter med avseende på sådana gärningar som är straffbara enligt den utfärdande statens nationella lagstiftning såsom överträdelse av rättsregler, och där ordern kan leda till förfaranden inför en domstol som är behörig att handlägga brottmål, eller

- c) vid förfaranden som inletts hos rättsliga myndigheter med avseende på sådana gärningar som är straffbara enligt den utfärdande statens nationella lagstiftning såsom överträdelser av rättsregler, och där ordern kan leda till fortsatta förfaranden inför en domstol som är behörig att handlägga brottmål.

I. SKÅL FÖR UTFÄRDANDET AV ORDERN

1. En sammanfattning av fakta och en beskrivning av de omständigheter under vilka det/de brott som ligger till grund för den europeiska bevisinhämtningsordern har begåtts, inbegripet tid och plats, i den utsträckning som de kommit till den utfärdande myndighetens kännedom:

.....
.....
.....
.....

Beskaffenhet och brottsrubricering för det eller de brott som ledde till den europeiska bevisinhämtningsordern och tillämplig lagbestämmelse som beslutet grundar sig på:

.....
.....
.....
.....

2. Kryssa, i förekommande fall, för det eller de av följande brott som i den utfärdande staten är belagda med fängelse eller frihetsberövande straff på upp till minst tre år såsom de definieras i den utfärdande statens lag:

- Deltagande i en kriminell organisation
- Terrorism¹
- Människohandel
- Sexuellt utnyttjande av barn samt barnpornografi
- Olaglig handel med narkotika och psykotropa ämnen

¹ Om den europeiska bevisinhämtningsordern riktas till Tyskland, får den utfärdande myndigheten, i enlighet med den förklaring som Tyskland gjort i enlighet med artikel 23.4 i rådets rambeslut 2007/.../EG av den ...+ om en europeisk bevisinhämtningsordern för att inhämta föremål, handlingar eller uppgifter som ska användas i straffrättsliga förfaranden, även fylla i ruta N1 för att bekräfta att brotten/brotten omfattas av de kriterier som Tyskland angivit för denna brottstyp.

+ EUT: Var vänlig för in nummer och datum för detta rambeslut.

- Olaglig handel med vapen, ammunition och sprängämnen
- Korruption
- Bedrägeri, inklusive bedrägeri som riktar sig mot Europeiska gemenskapernas ekonomiska intressen i enlighet med konventionen av den 26 juli 1995 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen
- Tvätt av vinning av brott
- Penningförfalskning, inklusive förfalskning av euron
- IT-brottslighet*
- Miljöbrott, inbegripet olaglig handel med hotade djurarter och hotade växtarter och växtsorter
- Hjälptill olovlig inresa och olovlig vistelse
- Mord och grov misshandel
- Olaglig handel med mänskliga organ och vävnader
- Människorov, olaga frihetsberövande och tagande av gisslan
- Rasism och främlingsfientlighet*
- Organiserad stöld eller väpnat rån
- Olaglig handel med kulturföremål, inbegripet antikviteter och konstverk
- Svindleri*
- Beskyddarverksamhet och utpressning*
- Förfalskning och piratkopiering
- Förfalskning av administrativa dokument och handel med sådana förfalskningar
- Förfalskning av betalningsmedel
- Olaglig handel med hormonpreparat och andra tillväxtsubstanter
- Olaglig handel med nukleära eller radioaktiva ämnen
- Handel med stulna fordon

☐ Våldtäkt
☐ Mordbrand
☐ Brottsomfattas av Internationella brottmålsdomstolens behörighet
☐ Kapning av flygplan eller fartyg
☐ Sabotage*

3. Fullständig beskrivning av det/de brott som inte omfattas av punkt 2, för vilket/vilka ordern utfärdades:

.....
.....
.....
.....
.....

J. DE BERÖRDA PERSONERNAS IDENTITET

Information om identiteten på den eller de i) fysiska eller ii) juridiska person(er) mot vilken (vilka) förfaranden förs eller kan komma att föras:

i) Om det gäller fysiska personer

Namn:.....

Förnamn:.....

Flicknamn (i förekommande fall):.....

Alias (i förekommande fall):

Kön:.....

Nationalitet:.....

ID nummer eller socialförsäkringsnummer (om möjligt):

Födelsedatum:.....

Födelseort:.....

Bostadsort och/eller känd adress (om okänd, ange senast kända adress):
.....

Språk som förstås av den berörda personen (om detta är känt):
.....

ii) Om det gäller juridiska personer:

Namn:.....

Form av juridisk person:.....

Namnförkortning, allmänt använt namn eller handelsnamn (i förekommande fall):

.....

Registrerat säte (om sådant finns):.....

Registreringsnummer (om sådant finns):

Den juridiska personens adress:

.....

K. FÖREMÅL, HANDLINGAR ELLER UPPGIFTER SOM BEGÄRS GENOM ORDERN

1. Beskrivning av vad som begärs genom ordern (kryssa för och fyll i lämplig ruta/lämpliga rutor):

Föremål (närmare detaljer nedan):

.....

Handlingar (närmare detaljer nedan):

.....

Uppgifter (närmare detaljer nedan):

.....

2. Den plats där föremålen, handlingarna eller uppgifterna finns (om okänd, senast kända plats):

.....

3. Om det gäller en annan person än den som avses i avsnitt J i) eller ii), information om identiteten på den eller de i) fysiska eller ii) juridiska person(er) som förmodas inneha föremålen, handlingarna eller uppgifterna:

i) Om det gäller fysiska personer:

Namn:.....

Förnamn:.....

Flicknamn (i förekommande fall):

Alias (i förekommande fall):

Kön:.....

Nationalitet:.....

ID nummer eller socialförsäkringsnummer (om möjligt):

Födelsedatum:.....

Födelseort:.....

Bostadsort och/eller känd adress (om okänd, ange senast kända adress):
.....

Språk som förstås av den berörda personen (om det är känt):
.....

ii) Om det gäller juridiska personer:

Namn:.....

Form av juridisk person:.....

Namnförkortning, allmänt använt namn eller handelsnamn (i förekommande fall):
.....

Registrerat säte (om sådant finns):.....

Registreringsnummer (om sådant finns):.....

Den juridiska personens adress:.....

Annan adress/andra adresser där personen bedriver näringsverksamhet:
.....

L. VERKSTÄLLIGHET AV ORDERN

1. Tidsfristerna för verkställighet av ordern anges i rådets rambeslut 2007/.../RIF¹⁺. Om begäran är särskilt brådskande, ange en kortare frist och skälen för en sådan genom att kryssa för relevant ruta:

Tidigare tidsfrist (dd/mm/åååå)

Skäl:

- tidsfrister i förfarandet
- andra särskilt brådskande omständigheter (specificera):
.....

2. Kryssa för och fyll i, i förekommande fall:

- Den verkställande myndigheten ombeds iaktta följande formaliteter och förfaranden
.....
.....
.....
- Bevisinhämtningsordern omfattar även andra föremål, handlingar eller uppgifter som den verkställande myndigheten upptäcker under verkställandet av denna order och utan ytterligare undersökningar anser vara relevanta för de förfaranden för vilka ordern utfärdades.
- Den verkställande myndigheten anmodas att ta emot vittnesmål från personer som är närvarande vid verkställandet av denna order och som har direkt koppling till föremålet för denna order.

M. RÄTTSMEDEL

1. Beskrivning av rättsmedel som finns tillgängliga för de berörda parterna, inklusive tredje man i god tro, i den utfärdande staten, samt nödvändiga åtgärder att vidta:

.....
.....
.....
.....

¹ EUT L

⁺ EUT: Var vänlig för in numret på detta rambeslut.

3. Information om vem som får väcka talan:

.....
.....

4. Tidsfrist för väckande av talan:

.....
.....

5. Myndighet i den utfärdande staten som kan tillhandahålla ytterligare information om förfaranden för tillgång till rättsmedel i den utfärdande staten och huruvida det finns tillgång till rättshjälp och tolkning och översättning:

Namn:.....

Kontaktperson (i tillämpliga fall):.....

Adress:.....

Tfn (landsnummer) (riktnummer):.....

Fax (landsnummer) (riktnummer):.....

E-post:.....

N. SLUTBESTÄMMELSER OCH UNDERSKRIFT

1. Frivillig information som endast lämnas i fråga om Tyskland:

Härmed förklaras att det (de) brott som är aktuella enligt den utfärdande statens lagstiftning omfattas av de kriterier som Tyskland har angett i sin förklaring¹ i enlighet med artikel 23.4 i rambeslut ...*.

2. Annan information av relevans för ärendet, om sådan föreligger:

.....
.....

¹ EUT C

* EUT: Var vänlig för in numret på detta rambeslut..

3. Begärt sätt för översändande av föremålen, handlingarna eller uppgifterna:

- e-post
- fax
- i original per post
- på annat sätt (specificera):
.....

4. Den utfärdande myndighetens och/eller dess företrädares underskrift som intygar att innehållet i den europeiska bevisinhämtningsordern är riktigt:
.....

Namn:.....

(titel/grad):.....

Datum:.....

Officiell stämpel (om sådan finns):

**O. OM AVSNITT D FYLLS I, UNDERSKRIFT AV OCH
DETALJER OM GODKÄNNANDE MYNDIGHET**

.....

Namn:.....

Befattning (titel/grad):.....

Datum:.....

Officiell stämpel (om sådan finns):

Remissinstanser

Prop. 2007/08:141
Bilaga 1

Följande instanser har efter remiss avgett yttrande över promemorian om Sveriges antagande av rambeslutet (Ds 2008:9): Riksdagens ombudsmän, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Stockholms tingsrätt, Linköpings tingsrätt, Justitiekanslern, Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Säkerhetspolisen, Kustbevakningen, Tullverket, Skatteverket, Juridiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet och Sveriges advokatsamfund. Därutöver har Sveriges Domarförbund inbjudits att yttra sig.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 april 2008

Närvarande: statsråden Olofsson, Bildt, Ask, Leijonborg, Erlandsson,
Torstensson, Björklund, Littorin, Borg, Malmström, Billström, Adelson
Liljeroth

Föredragande: statsrådet Ask

Regeringen beslutar proposition 2007/08:141 Sveriges antagande av
rambeslut om en europeisk bevisinhämtningsorder